

2017

SYB

INHOUDELIJK
JAARVERSLAG

SYB

Index (clickable)

1. INLEIDING	2
2. FONDSSEN, PARTNERS EN SAMENWERKINGEN	4
3. PROGRAMMA 2017	5
3.1 Reguliere residencies	5
Müge Yilmaz	5
Josje Hattink	8
Alison Yip (zomer residency)	11
3.2. Multi disciplinaire residencies	13
Tiwánee van der Horst	13
Joint Forces – SYB, FMI, KNAW	15
3.3 Educatieve projecten	17
24 uurs residencies	17
SYB <> CPVA King's College (uitwisseling)	18
Filmscreening & Excursie: Peatland en Veenmoeras	24
Familieworkshop <i>Turf</i> bij Openluchtmuseum 't Damûs in Nij Beets	25
Workshops en lezingen cross-disciplinair project <i>The City as Canvas</i>	25
Schrijversprogramma SYB / workshop interviewtechnieken II	26
3.4 Tentoonstellingen	27
Art Rotterdam Intersections 2017	27
Playtime – Kunstvlaai 2017	29
Kunstweekend Beetsterzwaag (tentoonstelling Alison Yip)	31
Open Monumentendag Opsterland (tentoonstelling Josje Hattink)	32
3.5 Overige projecten	33
Ontwikkeltraject Tweede Triënnale van Beetsterzwaag, hoofdprogramma Leeuwarden Fryslan 2018	33
Franeke Denkbeeldenpad	35
Noordenaars	36
4. PUBLICITEIT EN BEZOEKERSAANTALLEN	38
Medewerkers en colophon	39

2017 was een experimenteel jaar, waarin we voor het eerst de potentie van cross-disciplinaire samenwerking onderzochten. Alhoewel samenwerking altijd al een van de speerpunten van het inhoudelijk beleid van SYB is, betrof dit tot vorig jaar voornamelijk samenwerkingen tussen kunstenaars onderling. Het afgelopen jaar heeft SYB bewust *top down* geprogrammeerd en geëxperimenteerd met samenwerkingen tussen kunstenaars, architecten, wetenschappers en filosofen.

Het programma is met enkele wijzigingen en toevoegingen uitgevoerd zoals gepland. Het afgelopen jaar zijn er 12 projecten geprogrammeerd, hebben we gewerkt aan oude en nieuwe samenwerkingen op o.a. het vlak van kunsteducatie en verbleven er in SYB maar liefst 22 kunstenaars. Daarnaast hebben we ons landelijk, lokaal en internationaal zichtbaar gemaakt. Lokaal via het Kunstweekend Beetsterzwaag en de deelname aan het open monumentenweekend Opsterland. Landelijk via een tentoonstelling bij Intersections van Art Rotterdam, met het project The City as Canvas van Tiwánee van der Horst bij Object Rotterdam, door deelname aan Playtime van de Kunstvlaai in de Stadsschouwburg Amsterdam en via tentoonstellingen van SYB alumni. Internationaal via samenwerking en uitwisseling met King's College Londen, via zomer residentie Alison Yip (Canada) en tentoonstellingen van SYB alumni.

SYB alumni Wapke Feenstra toonde de Opsterlandse *Beestachtige Schat* in de tentoonstelling International Village Shop in het Guangdong Times Museum in Guangzhou, China en tijdens het Amsterdam Art Weekend in San Seriffe.

SYB alumni Eric Giraudet de Boudemange kreeg een solotentoonstelling in het Fries Museum – *The story of water, milk and peewit eggs* – met werk dat hij in SYB gemaakt heeft, tevens werd in samenwerking met het nomadisch kunstinitiatief Festival of Sports zijn publicatie *Illusies van het Friese Landschap* gepresenteerd zowel in het Fries Museum als in de Rijksakademie in Amsterdam.

Het boek vertelt het verhaal van zijn kennismaking met de broers en fierljeppers Oane en Ysbrand Galama. Tijdens wandelingen door het landschap praten zij over Friese natuur, verhalen en tradities.

Ook alumni Feiko Beckers toonde werk dat hij in SYB gemaakt heeft in het Fries Museum en in de Beursschouwbrug in Brussel. We zijn op dit moment in gesprek met Eelco van der Lingen curator moderne en hedendaagse kunst van het Fries Museum over nauwere samenwerking voor de komende jaren.

2017 kende ook een grote tegenvaller, een van de projectkunstenaars, Sean Hannan, moest wegens een ernstige burn-out al zijn werkzaamheden accuut neerleggen. Voor zijn prachtige project over een Friese meesterspion hadden we juist de lepen Mienskip Prijs in het kader van Leeuwarden Friesland Culturele Hoofdstad 2018 ontvangen én een bijdrage van het lepen Mienskipfonds van de provincie Friesland. Helaas moesten we prijs en projectbijdrage terugbetalen. Dit leverde een accuut probleem op voor onze programmering en zeker ook voor onze begroting. We merken dat het als presentatie instelling in een kleine gemeente in Friesland steeds moeilijk wordt om hedendaagse beeldende kunst projecten te financieren, zeker als het de wat meer introverte, experimentele projecten betreft.





Evengoed hebben we het jaar met een goed financieel resultaat kunnen afsluiten en blikken we terug op een divers, experimenteel en vruchtbaar jaar waarin veel nieuwe belangrijke samenwerkingen zijn opgestart die de komende periode een vervolg zullen kennen.

Maritt Kuipers, ARTISTIEK LEIDER
Carin van der Velde, ZAKELIJK LEIDER

In 2017 is het Mondriaan Fonds wederom de meest belangrijke subsidiënt voor SYB. De subsidie van het Mondriaan Fonds dekt voor een deel de exploitatiekosten van de organisatie, het andere deel van het Mondriaan Fonds wordt verdeeld over de projecten waar vervolgens andere subsidiënten bij gezocht worden (60%). In 2017 kwamen deze andere inkomsten ondermeer van de Gemeente Opsterland, het Iepen Mienskipfonds van de Provincie Friesland, het Prins Bernhard Cultuurfonds (Friesland), de Van Teyens Fundatie Beetsterzwaag, Stichting Zabawas, STROOM Den Haag, het VSB Fonds, Bank Giro Loterijfonds, P.W. Janssen's Friesche Stichting, het Frank Mohr Instituut en Voordekunst.

Daarnaast is SYB in 2017 een aantal nieuwe samenwerkingsverbanden aangegaan en heeft bestaande verbanden geconsolideerd. Zo werkten we voor het eerst samen met de Akademie van Kunsten, de Jonge Akademie en het Frank Mohr Instituut in een pilot waarin de *Mingler matchingsite* voor het eerst in praktijk gebracht werd. Daarnaast zijn we een educatieve uitwisseling aangegaan met het CPVA (Centre for Philosophy and the Visual Arts) van King's College in Londen en adviseerden we de Franeker Kunst Stichting (FKS) voor het project Franeker Denkbeeldenpad. Succesvolle nieuwe samenwerkingen die ook dit jaar een vervolg krijgen. (zie ook projecten 2017)

Ook de bestaande educatieve samenwerking 24 uren residencies met Academie Minerva werd uitgebreid met nieuwe academies uit het land, namelijk Willem de Kooning (Rotterdam) en de HKU (Hogeschool voor de Kunsten Utrecht).

De projectkunstenaars zochten zelf ook diverse samenwerkingen op, zowel binnen hun eigen vakgebied als daarbuiten:

Tiwanee van der Horst werkte samen met dr. ir. Volkert van der Wijk (Kinetic Art), Mano Colette (Manoto, product ontwerp), Chris Maas van Sabic (internationaal petrochemisch bedrijf), Jelle Algra van de TU Delft Green Office, prof. dr. Jo Geraedts en dr. ir. Jouke Verlinden (TU Delft Industrieel Ontwerpen). Kunstenaars Maria Verstappen, Gijs Frieling, Zoro Feigl, Boris van Berkum, Faranū en celliste Keimpke Zigterman – Danser Stiene Schroor en filmmaker Fernando Barrientos.

Josje Hattink werkte voor haar project samen met Openluchtmuseum 't Damhûs in Nij Beets kunstenaar Jasper Coppes, Prof.dr.ir. Theo Spek van de Rijksuniversiteit Groningen en Theun de Leeuw, de laatste veendelver van Friesland. Müge Yilmaz werkte samen met performers en kunstenaars Leonie Kuipers, Chun-Han Chiang and Titus Elias.

De selectie van het programma van 2017 is tot stand gekomen door een *open call* (in 2015) waarbij kunstenaars een voorstel kunnen indienen en er zijn projecten en kunstenaars gescout. De selectie is gemaakt door de toenmalige programmeringscommissie bestaande uit Erica van Loon, Tom Kok, Noor Nuyten, Vincent van Velsen, Agnes Winter en Timmy van Zoelen.

Hieronder volgen de recensies en interviews van de hand van het schrijversprogramma van SYB over de projecten van het programma van 2017. Voor het overzicht zijn de projecten onderverdeeld in reguliere residency projecten, de zomer residency, multi-disciplinaire residency projecten, educatieve projecten, tentoonstellingen en overige projecten en samenwerkingen.

3.1 Reguliere residencies

The Concrete: The Mountain Müge Yilmaz

8 januari t/m 20 februari 2017

ELEMENTEN VAN EEN APOCALYPS OF EVOLUTIE

door Anne Marijn Voorhorst

Op zondag 19 februari leidt Müge Yilmaz (1985, Istanbul) ons, een groep van met name Friezen en Randstedelingen, naar het bos van Beetsterzwaag. Het is donker en modderig.

De anderhalve maand van Yilmaz' residency zit erop. Ze heeft zich in deze periode vooral gebogen over de performance die we zo in het donker zullen beleven. Een performance waarin ze gebruik maakt van zogenaamde ghillie suits: pakken die jagers dragen om van top tot teen op te gaan in het landschap. Yilmaz gebruikte de vermommende, vervreemdende kostuums al in 2016 voor het werk *The Water, the Soil, the Jungle*: een 'familieportret' waarop we drie wollige wezens zien die zich tussen mensen, dieren en planten inhouden.

Voordat we het bos in gaan onderzoek ik de sporen die Yilmaz op de muren in SYB heeft aangebracht: verschillende groepjes mossen die ruiken naar bier en karnemelk. Er zijn onder meer vier wezens te zien, die al enigszins verwijzen naar de 'mens-plant-dieren'. Ook is er een driehoek afgebeeld waarvan de punt naar beneden wijst. De beelden roepen een mysterieuze sfeer op. Yilmaz vertelt: 'Iemand omschreef mijn werk eens als volgt: bij het lezen van een sciencefictionboek vorm je de beelden in je hoofd. Jouw werk zijn de beelden waarbij je het verhaal probeert te construeren.'

Buiten begint het te schemeren en Yilmaz deelt zaklampen uit. Via de achterdeur trekken we als een kudde naar het bos. Bij het golfveld van Lauswolt worden rijen omgezaagde bomen zacht belicht door lage lampen in het gras. Er staan rijen van glimmende auto's – binnen wordt vast kreeft gegeten, stel ik me voor, of wortelcrème met



gepocheerd kwartelei. We passeren hagen van rododendrons en verlaten langzaam de verlichte wereld. Yilmaz geeft ons aan wanneer we de zaklampen mogen aan-
doen.

Bij een laaghangende tak worden we gewaarschuwd door twee reflecterende vlekken, die oplichten als kattenogen. Deze vlekken keren terug tijdens de verdere wandeling: subtiele interventies die Yilmaz eerder aanbracht op de bomen.

Na de kronkelende, modderige tocht – schoenen die wat soppen – arriveren we bij het Witte Meer. De zaklampen gaan opnieuw uit, Yilmaz blijft uitgesproken stilstaan en zegt niets meer. We volgen haar voorbeeld en op het gekwaak van een opgejaagde eend na is het volledig stil. Afwachtend schuifelen we wat over de kleine open vlakte. Links van ons een grote container waarin de schaatsclub zijn spullen bewaart tot het weer vriest, maar welke net zo goed een ander doel kan dienen: een schuilplaats, een opslagplek voor voedsel...

Dan beginnen we te wijzen, elkaar aan te stoten – de bosjes komen tot leven. De grondlagen staan op, wrikken zich langzaam los uit hun achtergrond en omringen ons in stilte. Met hun trage bewegingen schuiven ze door de groep, richting de waterkant, waar twee elektrische kaarsen en een jerrycan klaarstaan. Deze worden opgetild en meegenomen in hun verdere parade. Met hun lichamen spreken ze een taal waar wij geen toegang tot hebben, haast vererend buigen de wezens naar het water, de bomen en elkaar.

Al sluipend begeven ze zich naar de kleine zandheuvel en richten zich op een boom wiens wortels boven de grond uit groeien en een holte vormen. Hierin zien we een verzameling plastic flessen, waar de wezens wederom bui-

gend omheen schrijden. Zelfs het hondje van een bezoeker, die tijdens de wandeling nog tussen iedereen doorrende, heeft door dat hij getuige is van een bijzonder ritueel en staat geluidloos toe te kijken.

Hebben we zojuist een inkijkje gekregen in een apocalyptisch scenario? En, vraag ik me af, zijn we daarin dan geëvolueerd tot wezens die meer zijn dan homo consumericus, of juist terug bij af: worden we opnieuw de jager-verzamelaars van duizenden jaren geleden? Yilmaz laat dit graag in het midden, evenals of ze met de elementen die ze ons aanreikt een dys- of utopie wil schetsen. Het stilleven dat we op het eind van de tocht tussen de boomstronken en grasstengels ontdekken bevestigt dit. Yilmaz heeft op tientallen takken, stukken mos en plastic voorwerpen een laag van glow-in-the-darkverf aangebracht, waardoor de objecten groen oplichten. Het creëert zowel een sprookjesachtige als verontrustende sfeer: het lijkt wel radioactief afval.

Terwijl de elementen uit het Wallebos nog resoneren, leidt Yilmaz ons terug naar het dorp, waar mens en dier weer van elkaar gescheiden zijn en er geen acute apocalyps lijkt te dreigen. Ondertussen vormen haar personages en voorwerpen zich tot verhalen in onze hoofden. Waarvan de plotten zeer uiteenlopend zijn.



Performance *The Concrete: The Mountain*
Müge Yilmaz

Drach
Josje Hattink
1 augustus t/m 10 september 2017

WIE NIET WEG IS WORDT GEZIEN

door Alix de Massiac

De twee mannen van middelbare leeftijd ontmoeten elkaar na vijftientig jaar in Kunsthuis SYB en weten even niet of ze elkaar wel herkennen. Een kwestie van overleven voor de voorouders van de een was het familiebedrijf van de ander. Ze hebben het er toen over gehad, en nu, bij de eindpresentatie van de residentie van Josje Hattink weer.

Ze dacht zich optimaal te hebben voorbereid. Haar verblijf in Beetsterzwaag zou een kruising zijn tussen wetenschappelijke waarheden, het verkennen van de omgeving en de gesprekken met experts die haar met allerhande weetjes over veen, turf en het delven ervan weer terug de studio in zouden sturen. Natuurlijk moest het materiaal ook een centrale plek in het onderzoek en het eindresultaat – de tentoonstelling – krijgen. “Het is nu eenmaal een ideale manier om mensen ergens geïnteresseerd in te krijgen”, vertrouwt ze me toe. Simpelweg lekker op de hurken met z’n allen in het Friese veen wroeten, het omspitten en kijken wat er naar boven komt. In de eerste plaats een bron van vreugde voor Hattink zelf, die ze graag met anderen aanboort op zoek naar sociaaleconomische geschiedenis, verwondering of gewoon de nog vochtige schors van een vijfduizend jaar oude boom die eenmaal blootgesteld aan zuurstof in een mum van tijd verkleurt: er is geen botox of filler die levende organismes zo goed voor de gulzigheid van de tand des tijds kan behoeden als veen. Maar op de fysieke component die de manipulatie ervan met zich meebrengt heeft ze zich niet voorbereid. Ik krijg een bericht: “Ik ben niet sterk genoeg voor wat ik verplaats, en toch kan ik het. Ik word ouder: mijn lichaam steunt en kreunt. Kom je kijken?”

Hattink laat de integriteit van de turf spreken door het als een vervaarlijke slang te doen kronkelen, dwars over de betonnen strepen in het tapijt. Het compositie materiaal wordt door een pers uitgebraakt en gidst ons langs de foto’s in de bewegwijzeringsbordjes die onze kijk op het vertrouwde landschap op fotografische wijze verruimen, in plaats van de doorgaans vernauwende werking van tekst en uitleg die haast niet te ontwijken valt voor de in felgekleurde plastic jas gestoken dagjesmens, zo alomtegenwoordig is de duidingsdrift van Rijkswaterstaat. Fietsend door Beetsterzwaag en omgeving op Nationale Monumentendag, dezelfde dag als de opening van *Drach*, slaken ze kreetjes van verrukking: de aristocratisch aandoende architectuur van de woonhuizen, de deftige lanen en paden en beeldige façades bieden een waardige tegenhanger van het voor Nederlandse begrippen uitgestrekte landschap.



Excursie
Josje Hattink

De historische littekens van de omgeving zijn inmiddels voor het onwetende oog haast onzichtbaar geworden, en zelfs de mensen wier voorouders in plaggenhutten woonden zijn niet al te scheutig met anekdotes wat betreft de bittere armoede die de veenarbeiders generaties lang moesten doorstaan. De razendsnelle ontginning van het veen ging letterlijk over lijken, maar voor enkele families bracht het een toentertijd ongeëvenaarde rijkdom met zich mee die zich binnen enkele generaties zowel manifesteerde als consolideerde, in de vorm van bijvoorbeeld Beetsterzwaag. Inmiddels kan men ter lering en vermaak in een plaggenhut overnachten en 's nachts huiveren over lang vervlogen armoede. Voor het gemak vergeten we even dat de laatste plaggenhut pas na de Tweede Wereldoorlog is ontruimd en afgebroken en dat de huizen en het erfgoed van de landeigenaren nog steeds fier overeind staan. De geschiedenis van de een is de geschiedenis van de ander niet, ook al schud je elkaar de hand op een vrijdagmiddag in september.

Net achter Beetsterzwaag, *immer gerade aus*, ligt de Zandput Nij Beets die het vlakke Hollandse landschap het nakijken geeft. De potentie ervan ligt niet enkel in de kanteling die de vergelijking met exotische oorden veroorzaakt, maar ook in de esthetiek van de volumineuze vergezichten. Hattink waakt echter voor het bedwelmen-de effect van deze schoonheid. Het is te lekker om te maken, te lekker om naar te kijken. Toch gelooft ze niet in frictie als doel an sich. "Ik ben gewoon niet zo boos, of hoef dat in ieder geval niet terug te zien in mijn kunst. Je kan zaken subtiel aan de orde stellen, wat niet gelijk staat aan tandeloos werk maken." Fotografisch landschap in het klein, het brede buiten op beeld vastgelegd en aangescherpt.

Nij Beets is ook het decor op de dag dat de door Hattink gebouwde plaggenhut in brand wordt gestoken. De



Overzicht installatie *Drach*
Josje Hattink



hut die met zoveel pijn en moeite in elkaar is gezet fikt zo snel af, dat ietwat verlate toeschouwers enkel de na smeulende as kunnen aanschouwen. Ook de materie zelf schudt de herdenking zo snel mogelijk van zich af, delft moedwillig het onderspit tegen vuur en zuurstof. Wellicht niets om sentimenteel over te zijn: wat van waarde is, zit in de grond. Of je het nu eruit haalt of niet, vervliegen doet het sowieso. De verbranding ervan geldt in theorie enkel als de accelerator van het natuurlijke proces. Maar als niemand het uit de grond haalt, is er dan nog sprake van een (natuurlijk) proces met alle gevolgen van dien? Metafysischer kan bijna niet. Als niemand de boom hoort vallen, maakt het dan geluid? Als niemand armoede herdenkt, bestaat deze dan nog?

De door Hattink in gang gezette combustie moet echter niet worden opgevat als overgang, een kunstmatige demarcatie tussen vervlogen verleden en gewisse toekomst maar als herinneringsritueel, een symbolische ode aan de ooit zo overwegend bruine omgeving en de gelaagde gevolgen van diens exploitatie, een herinnering die scherp afsteekt tegen het gebleekte zand wat oplicht in de zon. Wie niet weg is wordt gezien, het landschap speelt historisch verstoppertje en Hattink toont ons de gapende blinde vlekken – zonder ze vast te pinnen.

Zomer residency: Enough Rumours to Swing A Cat
Alison Yip (Canada)
5 juni t/m 2 juli 2017

ALISON YIP AND GOD SYB
A short reflection on Alison Yip and her one-month stay at kunsthuis SYB
in Friesland by Céline Mathieu

*(0) Alison Yip (Calgary, Canada)
Alison Yip currently lives and works in
Amsterdam. She works with painting,
wall treatments, and sculpture.*

In ‘Enough Rumours to Swing A Cat’ visual artist Alison Yip rewrites small town stories into absurd anecdotes and wallpaintings. She spent one month introducing Frysian histories to Kunsthuis SYB by talking to neighbours, drawing up patterns and transcribing tales. Gossip is known for growing in its notoriety by losing truthful detail as it gets passed along. In the process, vacuums give way to all sorts of phantasms. This lifeline of rumours seemed to inspire the way Yip dealt with the littlest things she found in and around the house, turning them into what she called God Syb. I, on my turn, went to the residency presentation to tell you what I saw, or at least to tell you what I made of it.

*(1) Hallway
Left: automatic drawings
made in collaboration
between Alison Yip and
befriended artists
Right: camera obscura
projecting the view of the
street on the inner wall*

The narrator of Alison’s collected stories is a 50 kilogram-weighing polyester ice-cream from across the street. Alison’s boyfriend had seen it chilling on the opposite sidewalk, as he was leaning against the windowsill. It is a colourful cone, the tasty kind with a little grid in its cookie and three scoops on top. Seeing it there, he persuaded the owner to exhibit it the morning of the presentation, using a photoshopped sketch of an ice-cream starring on a red-curtained theatre stage. A red sock, a bundle of half-eaten grapes, and a few other objects found around the house were glued to the enormous never-melting ice-cream with metallic tape. And

*(2) Ice cream
Large ice cream with found
objects glued to it, on a stage
with the sound of read aloud
short stories*



*The Storyteller by Arvo Leo reading ‘God Syb’
Alison Yip*

on top of that, Alison lending her voice to it, the town's ice cream rose to the allure of a performer. It exclaimed the abstract stories that Alison had written, based on anecdotes of passers-by. Locals, she told me, had happily spilled gossip over a cup of tea. The ice-cream effectively melted them back into new shapes.

As if it were a spectator at its feet, a blue crafted piece of felt lay before the enormous cone, in the middle of the little room. It was hard not to touch it, it looking so wooly and drenched in different blues and purples. It was the work of Alison's acquaintance Lotte that lay there, absorbing the stories as they went around the house. Alison had opened the door widely, inviting anyone who wished to stay with her at SYB. Lotte talks to me about time, making cyanotypes, light sensitivity and crafting felt treating its pluche beads like pixels. The blues and whites nicely bled into each other like befriended neighbours.

(3) Room
Wallpainting of repeated stencils of 2 figures gossiping behind fans

(4) Toilet
Abstracted version of "Wallpainting of repeated stencils of 2 figures gossiping behind fans" and inscription on the wall "Ask me anything +31.."

Climbing up to the first floor of the house, I find in the living room a painted frieze. Two stencilled figures hide their badmouths behind coloured fans. The painting of gossip endlessly repeating itself, I write down "telephone". I decide not to get into the possibility of finding myself make long explanations on a game I used to play as a scout, a game that is also known as "Chinese whispers", hence the fans.

Six minutes later Alison —with a look that insinuates she has no idea if I have a clue what she was talking about— tells me the looping wallpainting reminded her of this game called "telephone". It is exactly in her gentle, caring precision, that I later recognised the

usage of patterns in her work, the decorative history of interior design, the care with which she chronologically organised and reproduced the woodcut notations of hearts and initials she found in the forest on the wall, and the naive crackling of the voiceover every time a plosive consonant comes up.

As I push my pen against my teeth trying to make sure I am not forgetting fiction-friendly specificities, she says, "Remember, you can ask me anything", giving a small nod to the handwritten message on the wall of the toilet, mysteriously and very local-bar-toilettradition-like, subscribed with a phone number.

In what at first sight may have seemed a slightly blurry arrangement, I understood through anecdotes and badminton that Kunsthuis SYB had done its task again, being a place for time, light sensitivity, Frysian candy and homely friendly feelings mixed with odd small-town story mashing.



'God Syb' tree inscriptions of Beetsterzwaag
Alison Yip

The City as Canvas

Tiwánee van der Horst

residency en tentoonstelling 8 maart t/m 14 mei 2017

DE BEWEGING HET PANTSER UIT, EEN INTERVIEW MET TIWÁNEE VAN DER HORST

door Ananda Serné

Naast een sculptuur zit een man. Hij speelt cello. Het is zaterdagmiddag en de bezoekers van de expositie *The City as Canvas* vormen onwennig een kring rond de man en sculptuur. Vanuit het trapgat verschijnt een danseres die de bezoekers een voor een met elkaar verbindt, ze legt aarzelende handen op vreemde schouders. De wiebelige kring kijkt toe hoe de danseres beweegt volgens het patroon van de plastic sculptuur: een patroon dat is gemaakt door een machine die bewegingen stolt. Ik sta ook in de kring. In mijn opgeheven hand trillen de vingers van mijn buurman. Mijn hand wordt plakkerig en ik vraag me af hoe lang ik dit stilstaan nog volhoud.

Tijdens haar residentie in Kunsthuis SYB ontwikkelde architect-kunstenaar Tiwánee van der Horst een 3D schildermachine. Deze machine maakt sculpturen – en op lange termijn mogelijk gebouwen – van gerecycled plastic. Ontstaan uit haar verlangen naar de terugkeer van een meer intuïtieve denk- en maakwijze in de gebouwen om ons heen, bedacht Van der Horst een 3D printer die zich laat sturen door de vrije bewegingen van een arm in de lucht. In een periode waarin het menselijk lichaam langzaamaan overbodig lijkt te worden – wanneer ik dit schrijf haalt een kunstmatige baarmoeder het nieuws – bevraagt Van der Horst de gedigitaliseerde bouwtekeningen van haar collega's. 'Ik wil de getekende lijnen kunnen aanraken, iets wat bij een digitaal bestand niet kan,' zegt Van der Horst. Ze vervolgt: 'Een 3D printer volgt een digitaal model en print het object nauwkeurig in laagjes. Ik wil juist het vloeibare karakter van gesmolten plastic benutten, een eigenschap die we kunnen vergelijken met die van verf.' Geïnspireerd door de bewegingen van schilders (wilde

gebaren bij actionpainters of detailwerk bij pointillisten), vervaagt Van der Horst de grenzen tussen bouwtekening en schilderkunst en toont hiermee het belang van fysieke handelingen aan. Haar machine laat ruimte voor zowel experiment als voor mislukking. De gebruiker gaat de interactie met het materiaal aan en moet de uitkomst accepteren: een lijn kan niet eenvoudigweg weer digitaal worden uitgeveegd als bij een tekening op de computer, maar vormt een fysiek object.

Ik moet denken aan een zwart-wit foto uit de serie *Inhabited Drawing* (1975) van Helena Almeida. De foto toont de kunstenaar terwijl ze met een pen een lijn in de lucht tekent. Mijn ogen volgen de lijn die onder invloed van de zwaartekracht uit Almeida's pen naar beneden valt. Het uiteinde van de lijn, het punt waar Almeida haar pennestreep begon, zweeft gestold in de ruimte. Zowel Almeida als Van der Horst proberen de grenzen van het beeldvlak te overschrijden. Veertig jaar na Almeida's foto zweven de draden niet alleen op beeld, maar ook drie dimensionaal door de lucht.

Van der Horst vertelt over het stollingsproces: 'verschillende soorten plastic hebben verschillende stollingstijden. Polycarbonaat stolt snel, wanneer het uit de machine komt voelt het al meteen als klei. Bioplastic stolt langzaam, komt als honing uit de machine en geeft een meer druipende uitkomst.'

De stollingen in de expositie doen denken aan de lijnen voortgebracht door een bewegende lamp in een foto met lange sluitertijd. Door de dynamiek van de sculpturen te volgen, imiteert de danseres een herinnering aan de eerdere beweging, die Van der Horst met haar machine maakte. Van der Horsts verlangen om op deze manier architectuur te verwezenlijken zou betekenen dat we in gebouwen van herinnerde bewegingen kunnen wonen.



Dit vergt echter onderzoek; voor de nabije toekomst zijn een bushokje of een klimrek – waarin een kind door herinnerde bewegingen klimt – gedroomde projecten. Om tot sterke structuren voor de plastic draden te komen bekijkt Van der Horst weef- en vouwtechnieken. Hiermee maakt ze een analogie met traditionele ambachten, een parallel die ook Marcel Wanders trok toen hij koolstofvezel benaderde als ware het textiel, om zijn handgeknoopte *Knotted Chair* (1996) te realiseren.

De vloeibare vormen in SYB zijn tegengesteld aan een tijd waarin tafels van steen waren en onmiskenbaar een 'tafel' voorstelden. In plaats van het over 'ramen' en 'muren' te hebben, onderzoekt Van der Horst elementen liever aan de hand van eigenschappen. Hier wordt gewerkt aan ramen en muren die in elkaar overvloeien. Wat ontstaat er bijvoorbeeld wanneer een ondoorzichtige raam en een doorzichtige muur in elkaar overlopen? Met haar werk opent Tiwánee van der Horst een wereld waarin categorisering vloeibaar wordt en betekenis wordt toegewezen op basis van materiaalstudie. Deze lagune schept ruimte voor experiment, maar werpt ook vragen op voor de toekomst. Functionaliteit lijkt een pijler in Van der Horst's toekomstplannen. Hebben de sculpturen in SYB deze inbedding in functionaliteit nodig om als sculpturen te bestaan? Of kunnen ze op zichzelf staan? Ook ben ik benieuwd hoe Van der Horst haar taaloverpeinzingen verder zal trekken: krijgt het toekomstige 'bushokje' wellicht een ander benaming? Of zal er op een bepaald moment een tweedeling in Van der Horst's werk ontstaan, waardoor het 'bushokje' en de 'sculpturen' tot twee verschillende werelden gaan behoren? Deze toekomst is nog vloeibaar.

JOINT FORCES

Annegret Kellner, Emi Kodama en Thijs Jansen

6 november t/m 18 december 2017

HYBRIDE SYMBIOSE: EEN OVERDENKING OVER SAMENWERKEN VIA MINGLER

door Menno Vuister

In 2016 werd door de Jonge Akademie en de Akademie van Kunsten van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen het platform Mingler geïnitieerd. Mingler laat zich het best omschrijven als een platform dat, net als een datingsite, door beknopte profielen met een omschrijving van de professionele praktijk en een matrix van algoritmes gelegenheid biedt om als kunstenaar en wetenschapper 'gematcht' te worden met experts van de andere discipline. Het doel van Mingler lijkt hiermee vooral het doorbreken van de schijnbaar eeuwenoude muur tussen de (beeldende) kunst en de (exacte) wetenschap, en om onderzoekers van beide disciplines in staat te stellen om in contact te komen met andere professionals die vanuit hun eigen expertise kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de professionele praktijk van de ander.

Als onderdeel van de pilot-fase van de applicatie – een dergelijk ambitieus, grootschalig en interdisciplinair project moet altijd geperfectioneerd worden – werd in het laatste kwartaal van 2017 in samenwerking met het Frank Mohr Institute – de MFA van de Groningse kunst-academie Minerva – en kunstenaarsresidentie Kunsthuis Syb in Beetsterzwaag het project Joint Forces uitgevoerd. Voor deze 'test' werden drie alumni van het Frank Mohr Institute op basis van hun onderzoekende werkpraktijk geselecteerd om via Mingler in contact te komen met wetenschappers die mogelijk op positieve wijze invloed en ondersteuning konden bieden aan verschillende facetten van de kunstenaarspraktijk, of waarmee een samenwerking binnen de algoritmes van Mingler als potentieel waardevol werd beschouwd. Naast toegang tot de applicatie werd de drie kunstenaars, Annegret Kellner (1979,

Duitsland), Thijs Jansen (1986, Nederland) en Emi Kodama (1980, Canada), ook een tweewekse werkperiode bij Kunsthuis Syb geboden. Tijdens deze werkperiode kregen de kunstenaars de ruimte zich verder te verdiepen, nieuwe samenwerkingen via Mingler aan te gaan en, waar toepasbaar, nieuw werk te maken.

Terwijl er in het verleden veel vaker pogingen zijn ondernomen om kunst en wetenschap op treffende wijze aan elkaar te verbinden, verhoudt Mingler zich, als variant van een moderne datingsite, erg goed tot de allerhande manieren waarop mensen tegenwoordig, zowel binnen als buiten de werksfeer, met elkaar in contact komen. Alleen al in termen van communicatie, (zelf)profilering en professionele identiteit is Mingler een uitdagend project dat verder onderzoek waard is, zeker in de context van een toenemende freelance-cultuur en een werkethiek waarin het project de leidende unit is.

Hoewel het lijkt alsof Mingler in dit geval toegang biedt tot een veelheid aan nieuwe bronnen van kennis voor een onderzoekende kunstenaar, moet worden gezegd dat de werkelijkheid anders is. Net als het leggen van relaties in de echte wereld, of op andere datingsites, zijn de connecties die via Mingler kunnen worden gelegd altijd met wederzijdse goedkeuring. Dit betekent niet alleen dat een samenwerking pas in gang kan worden gezet wanneer beide partijen hier over hebben gecommuniceerd, maar ook dat een op het oog perfecte match net zo goed op niks kan uitlopen en dat er ruimte is voor connecties die verrassend, uitdagend en verfrissend kunnen zijn voor de professionele praktijk van de deelnemers. Op basis van het door Annegret Kellner geschreven projectvoorstel kwam de kunstenaars in eerste instantie op het spoor van een ogenschijnlijk perfecte match met een wetenschapper, om er vervolgens in een enkele e-mailwisseling achter te komen dat de interesse vooralsnog niet

wederzijds was. Hoewel dit misschien tegenstrijdig lijkt voor een applicatie die is ontwikkeld om interdisciplinair contact te bevorderen, zorgt dit er juist voor dat discipline grenzen nog verder worden overschreden, omdat het de deelnemers van het platform dwingt verder te kijken dan hun eigen directe interesses en praktijken. Voor Kellner pakte de eerste afwijzing in dat opzicht eigenlijk goed uit, en kwam zij vervolgens in contact met Dr. Koert van Mensvoort, die, naast te zijn betrokken bij de het opzetten van Mingler, zowel een academische graad voor de wetenschap (MSc) heeft, als voor de kunst (MFA), en het begrip 'next nature' aan haar introduceerde.*

Zowel in de aard van zijn projecten als de organisatorische vorm waarin ze zijn gerealiseerd, beweegt het artistieke werk van Van Mensvoort zich vooral op het snijvlak tussen creatieve benaderingen van wetenschap, innovatie en design, en niet zozeer binnen het kader van de hedendaagse beeldende kunst. Sterker nog, de kans is groot dat hij er een kunstbegrip op na houdt dat zich totaal niet laat vergelijken met wat, bijvoorbeeld binnen de contouren van Kunsthuis Syb of het Frank Mohr Institute, doorgaans als kunst wordt beschouwd. Waar Van Mensvoort zich op zijn website omschrijft als kunstenaar en filosoof, verhouden de resultaten van zijn kunstpraktijk zich toch lastig tot het autonome, beeldende en sculpturale karakter van (bijvoorbeeld) het werk van Kellner. Zo produceerde Van Mensvoort een kookboek voor kunstmatig geproduceerd vlees (*The In Vitro Cookbook / Het Kweekvlees Kookboek*, BIS Publishers, 2014) en ontwikkelde hij een project rondom een fictief bedrijf dat schoenen maakt van genetische gemodificeerd leer van pijlstaartroggen (*The Rise and Fall of Rayfish Footwear*, 2012). Bij deze projecten is het ook belangrijk te vermelden dat Van Mensvoort niet individueel te werk is gegaan, maar

als initiator en eindverantwoordelijke voor het uiteindelijke product diende.

Het werk van Kellner laat zich het beste omschrijven als een reeks experimenten waarin planten (of bloemen) op allerlei manieren tot lijdend voorwerp worden gemaakt. Haar werken nemen vaak de vorm aan van (tijdelijke) sculpturen (of registraties van deze sculpturen) waarin planten als het ware worden gemarteld, bijvoorbeeld door een boeket bloemen te verankeren in een betonnen afgietsel van een vaas (*Your Everlasting Odour*, series, 2012-2014), of door een kamerplant tentoon te stellen door deze met een schilderijlijst tegen de muur te klemmen (*Big Island*, 2013). Waar *Big Island* zich lijkt te beroepen op het tonen van de weerbaarheid van de plant om zich (niet) te laten inkaderen, tonen de boeketten in *Your Everlasting Odour* juist de tegenstrijdigheid die ontstaat wanneer een bos bloemen feitelijk ter dood wordt veroordeeld wanneer deze wordt afgesneden om in een vaas te gezet te worden. De voornaamste drijfveer voor deze werken lijkt de verwondering te zijn die Kellner keer op keer ervaart wanneer zij nieuwe dingen over de eigenaardigheden van het plantenrijk leert en de veelheid aan manieren ontdekt waarop planten vele malen ingenieuzer en complexer blijken te zijn dan mensen dachten.

Wat dat betreft is het werk van beide onderzoekers eigenlijk een goed voorbeeld van een hybride praktijk die op zichzelf de grens tussen wetenschap en kunst reeds doet vervagen. In dit opzicht toont het nu nog prille samenwerkingsverband tussen Kellner en Van Mensvoort aan dat professionele matchmaking via Mingler inderdaad zeer verrassende resultaten tot gevolg kan hebben. Daar waar het platform vooral kunstenaars en wetenschapper tot samenwerking wil stimuleren, om zo de grens tussen kunst en wetenschap te doorbreken, heeft het testproject *Joint Forces* dus al kunnen aantonen dat

de samenwerking tussen kunst en wetenschap helemaal niet op een tegenstrijdige of tegenovergestelde praktijk gebaseerd hoeft te zijn. Sterker nog, er zijn dus al professionals die in hun praktijk aspecten van kunst en wetenschap verenigen, en voor deze hybride praktijken bestaat dus ook al een divers en geïnteresseerd publiek. Hiermee is een hypothetische samenwerking tussen Kellner en Van Mensvoort juist ook toonbeeld voor een vorm van symbiose waarin beide onderzoekers niet zozeer baat hebben bij de verschillen tussen elkaars respectievelijke disciplines, maar elkaar juist als twee gelijken kunnen uitdagen om de grenzen van hun beider werk verder op te zoeken: joint forces.



Performance Annegret Kellner

* Dr. Koert van Mensvoort behaalde een Master of Science in computerwetenschappen en een Master of Fine Arts aan het Sandberg Instituut.

24-uurs residencies

SYB in samenwerking met Sober&Lonely,
Academie Minerva, Willem de Kooning en de HKU
24 februari t/m 5 maart 2017

Ook in 2017 organiseerde SYB in samenwerking met het Sober and Lonely Institute for Contemporary Art (SLICA) een programma van ultrakorte, 24-uurs residencies. Studenten en kunstenaars die pas zijn afgestudeerd aan de Willem de Kooning Academie (Rotterdam), de Hogeschool voor Kunsten Utrecht en Academie Minerva (Groningen), konden in 2017 een voorstel insturen voor een verblijf in het Kunsthuis van niet meer en niet minder dan één dag en één nacht.

Uit alle inzendingen selecteerden SYB en SICA de meest opvallende voorstellen. Stuk voor stuk zijn dit voorstellen waarin de kunstenaars zichzelf uitdagen en de confrontatie opzoeken. Zo leefden en werkten Marin Hondebrink en Rosalynn van Hummel 24 uur met een naaktmodel; onderzocht Adriaan Luteijn hoe het is om topprestatie van 24 uur te leveren als kunstatleet; schreef Dalida Georgiou-Achmet 24 verschillende kunstenaarsstatements en bouwde Eirik Jahnsen onafgebroken aan een nieuwe installatie.



Mylan Hoezen
foto: Tom van Huisstede

Uitwisselingsproject SYB en the Centre for Philosophy
and the Visual Arts van King's College, Londen

Hester Reeve

Siobhán Tattan

18 september t/m 30 oktober 2017

VAN LONDEN NAAR BEETSTERZWAAG

door Jasmijn Yarram

Internationale kruisbestuiving tussen filosofie, theorie en beeldende kunst: het nieuwe Centre for Philosophy and the Visual Arts in Londen brengt kunstenaars en filosofen bij elkaar.

Als het gaat om kunstopleidingen, heeft Londen een uitstekende reputatie. Goldsmiths, Slade School of Art, Royal College, Royal Academy, Wimbledon, Chelsea, Central Saint Martins: stuk voor stuk gerenommeerde instituten die studenten van over de hele wereld trekken. Daarnaast vertegenwoordigt de stad diverse topuniversiteiten, waarvan King's College een van de oudste is. Sinds kort is er een initiatief dat de artistieke en academische wereld met elkaar verbindt: het Centre for Philosophy and the Visual Arts (CPVA), opgericht door kunstenaar en MphilStud student Harald den Breejen en Sacha Goleb, lector filosofie aan King's College. Het CPVA is een multidisciplinair centrum dat academici, kunstenaars, curatoren en galeriehouders bijeenbrengt om samen verbanden tussen filosofie, theorie en beeldende kunst te verkennen. Op wat voor manieren kunnen filosofie en hedendaagse kunst elkaar versterken? Wat zijn de conceptuele mogelijkheden en beperkingen van beeld, en welke invloed hebben bepaalde filosofen uitgeoefend op de hedendaagse kunstproductie en theorie?

Het CPVA beoogt onderzoeksmethoden uit de verschillende expertises te combineren en vervolgens te delen met een breder publiek. Hiertoe worden (online) publicaties gemaakt, openbare rondetafelgesprekken georganiseerd en tentoonstellingen samengesteld. Ook is er een artist-in-residence programma om langdurige samenwerking te stimuleren en faciliteren. De invulling van deze werkperiodes wordt bepaald in overeenstemming met het curriculum van King's College. In een jaarlijkse

open call worden twee specifieke modules uitgelicht, waarop kunstenaars binnen Europa kunnen reageren met een onderzoeksvoorstel. Naast het volgen van de geselecteerde lezingenserie krijgt de resident drie maanden begeleiding van de bijbehorende docent. Op deze wijze kunnen kunstenaars en filosofen zich gezamenlijk verdiepen in prominente metafysische en existentiële thema's. Deze uitwisseling tussen twee vrij gescheiden domeinen beantwoordt volgens de oprichters aan een grote behoefte.



Yes we Kant!
Hester Reeve



Een bijzondere toevoeging aan dit programma is de nieuwe samenwerking met Kunsthuis SYB, een artist residency en presentatie-instelling in het idyllische Friese dorp Beetsterzwaag waar Harald den Breejen in 2012 zelf resident was. In samenwerking met onder andere Noor Nuyten, als kunstenaar actief in SYB's programmeringscommissie, werd een speciaal tweefasenprogramma gerealiseerd dat in 2017 voor het eerst plaatsvindt. Na een residency aan het CPVA, waar de nadruk ligt op reflectie en onderzoek, worden de kunstenaars uitgenodigd voor een verblijf bij SYB, waar ze in zes weken tijd nieuw werk produceren en tonen aan bezoekers. Zoals gebruikelijk bij SYB worden zij bovendien gekoppeld aan een kunstenaar of curator uit de programmeringscommissie voor artistieke feedback, en aan een auteur of kunstcriticus die over het project schrijft. Zo ontstaat niet alleen ruimte voor het uitwerken van theoretisch onderzoek, maar ook een tweede laag van dialoog en interactie.

Aan animo voor deze dubbele residency dan ook geen gebrek: de eerste open call leidde onlangs tot bijna honderd aanmeldingen. Een van de gelukkigen die werd geselecteerd is de Ierse kunstenaar Siobhán Tattan, die een PhD beeldende kunst behaalde aan Middlesex University en van 2008 tot 2010 resident was aan De Ateliers in Amsterdam. Tattan is geïnteresseerd in het najagen van vluchtige momenten en ontmoetingen die ver van het concrete dagelijks leven afstaan. Ze maakt efemere installaties die eigenlijk een soort performances zijn, maar vaak zonder de fysieke aanwezigheid van een performer. Door middel van deze afwezigheid onderzoekt Tattan hoe ze in ensceneringen van props, licht, geluid en projecties een fictief personage met al zijn emoties en subtiliteiten overeind kan houden. Vanuit geschiedkundige en literaire bronnen verweeft ze historische getuigenissen en persoonlijke fragmenten met elkaar, wat de de grens tussen mythe en realiteit doet vervagen.

Tattan meldde zich aan voor een residency aan het CPVA vanwege de collegereeks *The Search for Meaning* door Christopher Hamilton, die als lector aan King's College gericht is op zowel filosofie als literatuur en taal. Tattan kwam graag meer te weten over zijn methodologie in het bevragen van de 'condition humaine'. Volgens haar lijken de personages in Hamiltons boeken continu verwikkeld in zelf-analytische verhalen, waarin ze zich afvragen wat hun positie is in het culturele, politieke of sociale klimaat van dat moment. Het fascineert haar hoe Hamilton literaire verwijzingen combineert met een analytische strengheid, en op die manier tot interpretatie en reflectie op het menselijk leven komt. Hierin ziet Tattan veel overeenkomsten met haar eigen praktijk. Ook haar naamloze personages overbruggen de intieme complexiteiten van menselijke relaties, en banen zich een weg door bijkomende gevoelens van afstand en onthechting ten opzichte van het alledaagse leven.

De tweede resident is de Britse kunstenaar Hester Reeve, die studeerde aan Northumbria University en Lancaster University en zelf doceert aan Sheffield Hallam University. Haar werk omvat uiteenlopende disciplines; van live art, tekeningen en sculptuur tot schrijven, performance en kunstpedagogie. De relatie tussen kunst en filosofie is een van haar voornaamste onderzoeksinteresses. Als kunstenaar verkent Reeve haar verhouding tot de wereld via een 'persona' met de naam HRH.the. Ze is hierbij vooral geïnteresseerd in de taak van het denken, en de relatie van denken met het lichaam en materie in het algemeen. Reeve beschouwt kunst niet zozeer als een communicatiemiddel, maar als een ingewikkeld 'koninkrijk' dat zich continu probeert te definiëren aan de hand van van menselijke gedachten en handelingen. Ze is nieuwsgierig hoe deze conceptuele manier van denken mogelijk leidt tot nieuwe ideeën over kunstproductie, compositie en materialen.

Reeve schreef een onderzoeksvoorstel voor het CPVA in het kader van John Callanans lezingen over Kants *Groundwork of the Metaphysics of Morals*. In dit standaardwerk werpt Kant vragen op over moraliteit: is het mogelijk om te bepalen wanneer een actie moreel verantwoord is? En is moraliteit eigenlijk niet gewoon een menselijke uitvinding? In zijn lezingenserie analyseert Callanan Kants theorieën over de aard van morele waarde, een thematiek die correspondeert met Reeve's eigen praktijk. Waar ze kunst beschouwt als een 'philosophical agency', een soort vertegenwoordiging van de filosofie, raakt haar werk regelmatig aan de status van de kunstenaar als morele 'agent'. Voortdurend balanceert ze tussen mentale en materiële vormen van maken – een boeiend evenwicht dat uiteindelijk van toepassing lijkt op het gehele traject van Londen naar Beetsterzwaag. In het weekend van 21 en 22 oktober presenteerden Reeve en Tattan de uitkomsten van hun onderzoeksperiodes in Kunsthuis SYB.



Forsaken
Siobhán Tattan

DE AMBACHT VAN HET DENKEN

door Agnes Winter

Van de bruisende metropool Londen naar het stille Friese dorp Beetsterzwaag, een groter contrast is bijna niet voor te stellen. In 2017 ging Kunsthuis SYB voor het eerst een samenwerking aan met het King's College in Londen, een van de oudste universiteiten in het Verenigd Koninkrijk. Voor de deelnemende kunstenaars was het een bijzondere combinatie van academische verdieping in filosofie en theorie en een geconcentreerde, praktisch georiënteerde werkperiode in Kunsthuis SYB. De uitwisseling werd geïnitieerd door the Centre for Philosophy and the Visual Arts aan het King's College en sluit aan in een lange reeks van residenties waarin kunstenaars als King's Artist de kans krijgen hun kunstenaarspraktijk te verdiepen binnen een academische context. Bijzonder aan het King's College is dat deze traditie van het samenwerken van onderzoekers, studenten en kunstenaars niet alleen plaatsvindt bij de Geesteswetenschappen, maar bij nagenoeg alle afdelingen van de universiteit: van de Informatica afdeling tot het Instituut voor Tandheelkunde.

Voor deze eerste editie werden (na een open call) twee kunstenaars geselecteerd die een speciale interesse hadden in twee vakken uit het curriculum van de Department of Philosophy aan King's College. Zo sloot de lezingenreeks Kant's *Groundwork of the Metaphysics of Morals* van dr. John Callanan geheel aan bij de behoefte van Britse kunstenaar Hester Reeve om zich verder te verdiepen in het gedachtegoed van Kant, om deze kennis vervolgens te laten doorwerken in haar beeldende en performatieve werk. De Ierse kunstenaar Siobhán Tattan volgde de lezingenreeks *The Search for Meaning* van dr. Christopher Hamilton, waarin filosofische ideeën over de aard van het menselijk bestaan werden onderzocht naar aanleiding van een serie literaire teksten. Vergelijkbaar

met deze colleges, staan in haar eigen werk vaak fictieve personages centraal die worstelen met het eenzame bestaan en de complexiteit van intermenselijke relaties. Naast het volgen van de colleges gingen de kunstenaars in gesprek met de betreffende docenten over de behandelde materie én over hun eigen kunstenaarspraktijk. Nadat de deelnemers in het voorjaar van 2017 drie maanden aan het King's College colleges hadden gevolgd, volgde in het najaar een residency van zes weken bij SYB. Op 21 oktober 2017 vond hier de eindpresentatie plaats. Het was duidelijk dat de werkperiode in SYB productief was geweest en hun tijd aan de Londense universiteit inspirend; er was veel nieuw werk te zien. Opvallend genoeg had het academische onderwijs bij de kunstenaars niet geleid tot theoretisch-geënt werk, maar hen eerder teruggedleid naar de oorsprong van de kunst: handwerk en ambacht.

Siobhán Tattan

In het voorhuis liet Siobhán Tattan twee projecten zien die voortkwamen uit haar residency aan King's College. Dr. Hamiltons collegereeks raakte, naast filosofische, ook aan theologische vraagstukken als zingeving, door centrale figuren in een reeks literaire werken te analyseren. Een van deze getroebleerde figuren, de Duitse schrijver Heinrich von Kleist (1777-1801), staat centraal in het werk *A Yearning Deep Enough*. Hierin koppelt Tattan de schrijver aan een ander onbegrepen figuur uit de literatuurgeschiedenis: Elisabeth 'Lolly' Yeats (1868 – 1940), zus van W.B. Yeats. Ze stelt een fictieve romance tussen de twee hopeloze romantici voor, hier uitgebeeld in twee ex-librissen. Later zal het project worden uitgewerkt in een script en geluidswerk.

Hiernaast toont de kunstenaar het werk *Forsaken*: met wol geborduurde voorstellingen van het verlaten Ierse landschap. Tijdens haar onderzoek naar Elizabeth Yeats



Forsaken
Siobhán Tattan



Diagram in Homage to Artist Substance II
Hester Reeve

kwam Tattan de kunst van het borduren tegen, dat in de negentiende eeuw een veel voorkomende activiteit was onder vrouwen. Het borduren, of de speciale techniek van 'hook punching' die Tattan toepaste, werd indertijd minachtend als een plattelandskunst gezien, voor vrouwen die de mooiere spullen niet konden veroorloven en het dus zelf moesten maken. De voorstellingen die werden geborduurd waren vaak ter nagedachtenis van belangrijke gebeurtenissen, persoonlijke herinneringen of het landschap. Op eenzelfde manier gebruikte Tattan deze kunstvorm om stil te staan bij de gebeurtenissen die het Ierse landschap de afgelopen twintig jaar drastisch hebben doen veranderen.

Vanaf het midden van de jaren '90 nam de economie in Ierland een enorme vlucht, nadat buitenlandse investeerders het land hadden ontdekt als gunstige vestigingsplek voor onder andere hun IT-bedrijven. De groei die Ierland doormaakte was ongekend binnen Europa en bracht een excessieve bouw van nieuwe woningen met zich mee, waardoor plattelandsgebieden werden ontwikkeld tot nieuwbouwwijken. In 2008 knapte deze vastgoedzeepbel en vele grote woningbouwprojecten bleven leeg achter als spooksteden. Het zijn deze verlaten omgevingen die we zien terugkomen in Tattans wandtapijtjes, opgehangen aan de muur of neergelegd op de stapel bakstenen in de ruimte. Het lieflijke karakter van de borduursels tussen de ruw afgebroken bakstenen maakt de werkjes des te meer wrang, waarmee de kunstenaar de vraag lijkt te stellen: hoe hebben we dit kunnen laten gebeuren?

Hester Reeve

Voor kunstenaar Hester Reeve betekende haar residency aan de King's College een kans om zich te verdiepen in het gedachtegoed van Immanuel Kant (1724 – 1804), onder begeleiding van Kant-expert dr. Callanan. In haar werk zoekt Reeve vaker de verbinding tussen filosofie

en kunst, bijvoorbeeld in haar eerdere performances geïnspireerd door filosofen als Plato (*Ymedaca – The Game Plan (Platonic Exercise: Sacrifice to Athena)* 2014) en Nietzsche (*Of Sound in the Landing Page*, 2015). Met name Kants gedachten over moraliteit en hoe de mens moreel kan handelen fascineerden de kunstenaar; ze relateerde Kant's vraagstukken aan haar eigen notie van het 'kunstenaarswezen' (wat Reeve noemt 'artist substance') zoals ze dat in haar werk onderzoekt.

Reeve was met name geïnteresseerd in de manier waarop moraliteit benaderd kan worden als niet via kennis en of deze ook vorm kan krijgen zonder woorden. Wordt moraliteit daarmee een creatieve onderneming, vraagt de kunstenaar zich af, een die ook tot uiting kan komen in bijvoorbeeld schilderkunst? Door deze vraag te stellen legt Reeve een fundamenteel verband tussen denken en maken – tussen onze geestelijke en materiële wereld – en stelt ze de kunstenaarsstudio voor als een 'experimenteel laboratorium voor moreel vermogen'. In SYB toonde Reeve, onder de overkoepelende titel *Yes we Kant!*, werk waarin het schort een leitmotiv is – gemaakt van dezelfde stof als het schildercanvas en symbool voor de creatieve arbeid van de kunstenaar. Zo ligt in de achterraimte een groot schort op de grond, met in de zakken houten penselen die de kunstenaar minutieus heeft uitgesneden tot gedecoreerde 'will sticks', zoals zij deze noemt. Daarmee maakt ze van de archetypische activiteit van de kunstenaar – schilderen – niet alleen een betekenisvol ritueel, maar relateert ze deze ook aan de 'goede wil' die Kant terugzag in de mens en maakt ze het schilderen tot een morele handeling.

Belangrijk deel van Reeve's presentatie in SYB was, naast haar beeldende werk, de lecture-performance die ze gaf, waarin ze verwijst naar het klassieke werk waar Kant inspiratie aan ontleende tijdens het schrijven van zijn mo-

rele verhandelingen: John Miltons' *Paradise Lost*. Naast een filosofisch verhoog, was de lezing vooral ook een ode aan Satan, die zo'n belangrijke rol speelt in dit gedicht over de zondeval. De Duivel als creatieve kracht welteverstaan, niet alleen in zijn verwonderde beschrijving van de schoonheid van het Hof van Eden, maar ook door zich bemoeien met Adam en Eva (vandaar Reeve's titel *Go forth and meddle!*). Had de duivel in de vorm van de slang Eva niet verleid om de appel van de Boom van kennis van goed en kwaad te eten, dan waren de ogen van Adam en Eva nooit geopend geweest, hadden ze geen taal of moreel besef gekend en waren ze niet bewust geweest van hun eigen stoffelijkheid, wat dezelfde was als de buitenparadijselijke Aarde waarnaar ze verbannen werden.

Reeve weet de rationaliteit en moraliteit van Kant slim te vertalen naar de praktische arbeid van de kunstenaar. Het is duidelijk dat voor haar filosofie niet een theoretisch op zichzelf staand discours is, maar iets wat moet worden geleefd. De residency, waarbij theorie en praktijk werden gecombineerd, sloot daarmee perfect aan bij haar eigen kunstenaarschap.

De collegereeksen aan het King's College gaven beide kunstenaars de kans om meer theoretische en wetenschappelijke kennis en methoden op te doen, om deze vervolgens te laten doorwerken in hun kunstenaarspraktijk. Deze verdieping bracht de kunstenaars opvallend genoeg terug naar het handwerk en ambacht dat komt kijken bij kunst: maken als vorm van filosofie. Inmiddels is de tweede editie van deze uitwisseling al in volle gang. Dit jaar zullen de Nederlandse kunstenaar Jort van der Laan en de Britse kunstenaar Ben Cain een collegereeks volgen aan de Department of Philosophy aan King's College, wat hen zal voeden voor het maken van nieuw werk tijdens hun residency in Kunsthuis SYB in het najaar van 2018.

Kunsteducatie op maat

Filmscreening & Excursie: Peatland en Veenmoeras

Josje Hattink in samenwerking met Jasper Coppes, Prof. dr.ir. Theo Spek (Rijksuniversiteit Groningen) en Theun de Leeuw.

23 juni 2017

Kunsthuis SYB organiseerde een dagprogramma over de sporen die de mens heeft nagelaten in het veenlandschap. Deze dag is onderdeel van het het publieksprogramma dat is samengesteld door de Nederlandse kunstenaar Josje Hattink als onderdeel van haar project *Drach* (1 aug-10 sept in Kunsthuis SYB).

In de ochtend toonden we de bekroonde 16mm film *Flow Country* (2017) van Jasper Coppes gevolgd door een vraaggesprek met de kunstenaar. In de film neemt Jasper Coppes de kijker mee in een bijzondere verkenning van de veenmoerassen (Peatlands) in Schotland.

Na de lunch gingen we onder leiding van Theo Spek (hoogleraar landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen) en veendelver van het laatste uur Theun de Leeuw, zelf de modder in op zoek naar sporen van het verleden in het veenlandschap bij Beetsterzwaag (natuurgebied De Deelen).

Hoe beter het veenlandschap te leren kenen dan de laarzen uit de kast te trekken en de modder te trotseren! Hoogleraar landschapsgeschiedenis Theo Spek en veendelver van het laatste uur Theun de Leeuw, namen geïnteresseerden mee naar De Deelen, een afgegraven veengebied net boven Heerenveen. Het gebied is nu een mozaïek van water, riet, moerasbossen en kleine, smalle graslanden. Theun de Leeuw en Theo Spek leggen uit hoe dit landschap is ontstaan en leren hoe je de sporen van het verleden kunt herkennen en lezen. Tijdens de wande-

ling verrichte Theo Spek een aantal grondboringen waarbij de diepe veenlagen omhoog werden gehaald. De excursie eindigde met een bezoek aan het grondbedrijf van Theun de Leeuw. Hier wordt op kleine schaal nog veen gewonnen voor potgrond. Er zijn enkele actieve petgaten te zien en er ligt veen te drogen op het land. Hier kun je het hele proces volgen van delven en drogen tot het afvoeren van de grond via de schepen in het kanaal.

De excursie is gebaseerd op de collegereeks "Cultuurlandschappen van Noord-Nederland" verzorgd door het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen.

Theun de Leeuw is de laatste erfgenaam van familiebedrijf De Leeuw dat al drie eeuwen lang grond bezit en veen delft in De Deelen.

Theo Spek is hoogleraar landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit van Groningen, Kenmerkend voor zijn werk is de interdisciplinaire benadering van de cultuurlandschapsgeschiedenis. Theo Spek combineert historische, geografische, bodemkundige, archeologische, ecologische en naamkundige onderzoeksmethoden tot een samenhangend verhaal over het landschap en haar geschiedenis. Theo Spek is sinds 2010 hoofd van het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit van Groningen, een interdisciplinair landschapscentrum dat zich richt op wetenschappelijke opleiding, wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke kennisoverdracht op het terrein van het Nederlandse cultuurlandschap en haar geschiedenis.



Excursie: Peatland en Veenmoeras

Kunsteducatie op maat
Familieworkshop *Turf* in samenwerking met het Open-
luchtmuseum 't Damûs in Nij Beets
27 augustus 2017

Wat is veen, hoe haal je het uit de grond en hoe maak je er vervolgens turf van? In deze workshop leren de kinderen uit Nij Beets en Beetsterzwaag hoe ze turf kunnen maken. Ze gaan veenmodder ('klyn') losmaken en aandrukken in een baggelbak. Daarna gaan ze het steken in een vorm. Dat kan de traditionele "baksteen" zijn, maar ook een heel andere, eigenzinnige vorm. Kinderen leren werken met een veenstikker, maar mogen ook hun eigen werktuigen en methoden ontwikkelen. Na het steken moet de turf drogen. Dit gebeurde traditioneel door de plaggen losjes te stapelen in turfmuurtjes en torens. Doordat de wind door de kieren tussen de plaggen waaide, verliep het droogproces sneller. De kinderen maken hun eigen, architectonische droogstapels waarin ze kunnen experimenteren met verschillende vormen en zelfbedachte droogmethodes.

Als de turf droog is, is het geschikt om als brandstof te worden gebruikt. Op het immense bedrijfsterrein van Van der Wiel, een enorme zandafgraving, bouwen de kinderen onder leiding van Josje Hattink en Jerke Mulder een enorme architectonische constructie van turf. De kinderen werken in een groep, maar krijgen ook de gelegenheid om hun eigen stempel te drukken op het bouwwerk.

De workshop werd afgesloten met een feest voor alle bewoners van Nij Beets en Beetsterzwaag. Tijdens het feest werd het bouwsel waaraan de kinderen die dag hebben gewerkt aangestoken en volledig afgebrand. Een heus spektakel dat herinnert aan de onschatbare waarde van een materiaal uit een voorbije tijd.

Kunsteducatie op maat
Workshops en lezingen cross-disciplinair project
The City as Canvas
Tiwánee van der Horst

Kunsthuis SYB ontwikkelde als onderdeel van het project *The City as Canvas* een educatief en informatief programma. Er werden workshops en lezingen georganiseerd voor HBO Kunstonderwijs zoals Minerva en Frank Mohr Instituut Groningen en de Academie voor Bouwkunst Groningen, Hogeschool Leeuwarden/Stenden Hogeschool, VMBO en MBO in de provincie Friesland en het Primair Onderwijs in de gemeente Opsterland.



Workshop Tiwánee van der Horst

Schrijversprogramma SYB workshop interviewtechnieken II

Kort na de oprichting van Kunsthuis SYB begon de programmeringscommissie met het uitnodigen van jonge professionele schrijvers om een recensie te schrijven over een project. Vanaf 2010 werkt SYB met een vaste poule van vier of vijf jonge kunstcritici. Iedere anderhalf a twee jaar wordt de poule verversd en kunnen nieuwe schrijvers en kunstcritici solliciteren. De recensenten worden aan de hand van een motivatiebrief en een portfolio geselecteerd op hun kritische houding en talent.

Om jonge kunstcritici en schrijvers te stimuleren en te ondersteunen en om nieuwe schrijvers voor de recensentenpoule te bereiken organiseert Kunsthuis SYB elk jaar educatieve activiteiten voor jonge schrijvers zoals workshops en ontmoetingen.

Deelnemers aan de workshop – SYB schrijversprogramma: Agnes Winter, Yasmijn Yarram, Arianne Kamsteeg, Menno Vuister, Marian Cousijn, Docus van der Made, Julia Steenhuisen, Judith Spijksma, Anne Marijn Voorhorst.

Hoe krijg je tijdens een interview interessante en relevante informatie op tafel en doorbreekt je het algemene praatje van de interviewkandidaat? Dat is de vraag die centraal staat bij het afnemen van een goed interview. Om sociaal wenselijke antwoorden te vermijden moeten de vragen en de manier waarop deze gebracht worden zo zijn afgesteld dat je een écht interessant verhaal uit iemand krijgt. Vanzelfsprekend speelt de interviewer hierin een cruciale rol. Door middel van adequate interviewtechnieken kan je het maximale uit elk interview halen. Met de juiste vaardigheden kan je de geïnterviewde verleiden nét even dat enerverende of belangrijke detail

prijs te geven dat een interview zo waardevol kan maken. Voor de workshop wordt een expert interviewtechnieken uitgenodigd.

De organisatie van de workshop werd verzorgd door Vincent van Velsen, lid van SYB programmeringscommissie en eindredacteur van SYB's schrijversprogramma in samenwerking met Youri Appelo.

De workshop bestond uit twee bijeenkomsten (2016 en 2017) die werden geleid door Alex de Vries.

Alex de Vries (Erica, 1957) werkt als zelfstandig auteur, curator en uitgever samen met grafisch ontwerper Jan Willem den Hartog in het bureau Stern / Den Hartog & De Vries. Uitgeverij De Zwaluw is daar een onderdeel van. De meest recente uitgaven zijn *Leon Adriaans - Het leven schilderen is pakkend* (een monografie geschreven door Gerrit van den Hoven) en het boek van Harmen Brethouwer *Over nutteloze zaken*. Alex de Vries heeft inmiddels meer dan 400 grotere en kleinere publicaties op zijn naam staan. Een van zijn recente teksten betreft de geschiedenis van het Groningse dansgezelschap Galili Dance, gepubliceerd in het boek *Open Circle* (2007). In 2005 verscheen van hem de monografie over de schilder Hendrik Valk (1897-1986). Ook was hij medesamensteller en auteur van het boek *Academie Arnhem 50 jaar in Mode* (2004) en schreef hij de geschiedenis van Theater Teneeter (2003). Samen met Jan Brand stelde hij de publicatie *NEO* (2003) samen ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling van Frans Haks in het Centraal Museum, Utrecht. Hij publiceert regelmatig in Mister Motley en Boekman. Voor de NBKS en Museum De Pont verzorgt hij maandelijks kunstenaarsgesprekken in het auditorium van het museum. Voor De Pont stelde hij begin 2008 ook de tentoonstelling *Brabant Nu* samen met het werk van elf jongere Brabantse kunstenaars. Tijdens zijn studie kunstgeschiedenis - die hij niet afmaakte - richtte hij

samen met Arjen Kok en Rob Smolders in 1979 het tijdschrift *Metropolis M* op. Daarvan was hij redacteur tot 1984. Daarna werkte hij vijf jaar voor het Shaffy Theater in Amsterdam. Van 1989 tot 1997 was hij Hoofd Communicatie van de Hogeschool voor de kunsten Arnhem om daarna directeur te worden van de kunstacademie in 's-Hertogenbosch. In 2001 vestigde hij met Jan Willem den Hartog hun bureau dat gevestigd is in Den Haag.
www.sternsite.nl

3.4 Tentoonstellingen

Kunsthuis SYB op Art Rotterdam Intersections 2017

Gabber Nation 2.0: de Rotterdam editie

Henrike Naumann, Boris Postma, Merle Vorwald,
Bastian Hagedorn, Johannes Büttner, Tea Palmelund,
Ekaterina Burlyga

Curator: Agnes Winter

8 t/m 12 februari 2017

In de zomer van 2016 liet Kunsthuis SYB het stille, vredige Beetsterzwaag even flink op zijn grondvesten schudden met een dreunende presentatie van het project *Gabber Nation*. Bijgebracht door beeldend kunstenaar Henrike Naumann, presenteerden zeven Duitse, Deense en Nederlandse kunstenaars het resultaat van een intensief artistiek onderzoek naar de geschiedenis van de gabbercultuur in Friesland en de huidige betekenis van gabber in Beetsterzwaag en omstreken. Ze interviewden Friese gabbers van het eerste uur, maar ook de jongere generatie voor wie hardcore muziek nog steeds een belangrijke rol speelt. Het kunstenaarscollectief bezocht historische plekken, feesten en andere bijeenkomsten en legde met hulp van de lokale bevolking een archief aan van foto's, video's en parafernalia. Het resultaat was een tentoonstelling van uiteenlopende installaties en geluidswerken, variërend van een reconstructie van het hoofdkwartier van ID&T, het brein achter Thunderdome (*The Birth of Gabber*, Henrike Naumann) tot een dystopische foto-installatie (*Last Breath of the Homelands*, Boris Postma) en de ultieme fysieke rave-ervaring samengeperst in een ruimte van niet meer dan 2 m² (*Cloud 9*, Bastian Hagedorn). De werken spelen met de kenmerkende esthetiek van de gabbercultuur – van Mad Max tot Nike Air Max – en reflecteren tegelijkertijd de politieke en sociale betekenis van de beweging voor het platteland. In dit gemeidelijke dorp ontdekten de kunstenaars een verborgen drang naar destructie met een verrassende diepgang en hartstocht. Voordat je opnieuw kunt beginnen, moet eerst alles kapot!

Hoe anders is het in het hedendaagse Rotterdam waar de geestdrift van de gabberscene lijkt te zijn verdwenen met het grijs worden van de haren. De loodsen en lege scholen worden niet meer gebruikt voor legendarische feesten en het gabberhart lijkt alleen nog sneller te kloppen wanneer Feyenoord speelt en de hardcore door de



Overzicht Installatie *Gabber Nation 2.0: de Rotterdam editie*

speakers dreunt. Ooit was Rotterdam het epicentrum van de Nederlandse hardcore techno, met de notoire club Parkzicht, DJ Rob, Paul Elstak en Rotterdam Records. Dat was toen, maar welke rol speelt gabber in het Rotterdam van nu?

Voor Art Rotterdam Intersections 2017 brengt Kunsthuis SYB de groep kunstenaars uit *Gabber Nation* opnieuw bijeen voor *Gabber Nation 2.0: de Rotterdam editie*. In de specifieke context van de voormalige werkplaatsen van de Van Nelle fabriek in Rotterdam en onder leiding van curator Agnes Winter, brengen Henrike Naumann, Ekaterina Burlyga, Johannes Büttner, Bastian Hagedorn, Boris Postma en Merle Vorwald nieuw werk dat zich verhoudt tot de rijke geschiedenis van de gabberscene in Rotterdam terwijl het de hedendaagse relevantie van de subcultuur onderzoekt.

Geïnspireerd door de manier waarop lokale gabbers hun liefde voor de hardcore muziek verweven met hun lifestyle en interieur, recreëert Henrike Naumann een intieme persoonlijke ruimte waar huiselijkheid in sterk contrast staat met de harde, ruwe stijl van gabber. Boris Postma presenteert een foto-installatie naar aanleiding van zijn bezoeken aan historische plekken die ooit het decor waren voor beruchte feesten en Ekaterina Burlyga smelt en vervormt oude vinylplaten tot een sculptuur waarbij ze gebruik maakt van de apocalyptische esthetiek die zo kenmerkend is voor gabber. De vloerinstallatie *Beyond Thunderdome* van Merle Vorwald speelt met de vering van Nike Air Max en initieert de bezoeker in de hardcore-ervaring van dreunende muziek die vaak wordt vergeleken met het stampen van heipalen; een karakteristiek element in het akoestisch landschap van een stad. Zo ook de drillhamer: het geluid dat ten grondslag ligt aan een nieuw geluidswerk van Johannes Büttner en Bastian Hagedorn. Het werk vormt de soundtrack voor de pre-



DJ PANIC

sentatie: een hommage aan Rotterdam als stad van de arbeidersklasse.

Bij de tentoonstelling verschijnt ook een fanzine: *Kern Zine*, samengesteld en vormgegeven door Tea Palmelund. Palmelund liet zich inspireren door de ideeën van de schrijver Hakim Bey over Temporary Autonomous Zones (TAZ). *Kern Zine* kent dan ook geen duidelijke oorsprong, structuur of doel, maar biedt een open ruimte waarin de verschillende invalshoeken en het materiaal van *Gabber Nation 2.0* samenkomen. Het magazine is tegelijkertijd de catalogus voor de tentoonstelling die al even on-hiërarchisch en volledig open zoekt naar een positie tussen dystopie en utopie.

Kunsthuis SYB op PLAYTIME, de elfde editie van
K_nstvl_i Festival, Stadsschouwburg Amsterdam
Walking Green
Milena Naef
20-22 mei 2017

GRUIS EN DE GEUR VAN GRAS

door Arianne Kamsteeg

Het tentoonstellingsprogramma van PLAYTIME, de elfde editie van K_nstvl_i Festival, valt wellicht het best te omschrijven als een uit de hand gelopen reeks elevator-pitches van kunstruimtes. 23 project spaces uit binnen- en buitenland tonen zichzelf binnen een 'elastische tentoonstelling', waarbij het programma van de kunstruimtes niet door fysieke grenzen, maar door een strikt tijdsschema afgebakend wordt. Echter, waar een elevator-pitcher zich bekwaamt om binnen afzienbare tijd, volgens een nauwgezet patroon en standaard regels tot een duidelijke kern te komen, verlopen de dertig minuten welke iedere kunstrimte mocht vullen nauwelijks volgens 'de regels'. Ze stellen meer vragen dan dat ze antwoorden geven; en wordt er vooral niet binnen enige lijntjes gekleurd. Iedere kunstruimte, kunstenaar of performer baant zo zijn eigen weg binnen een wirwar van presentaties. Zo ook Milena Naef – de inzending van Kunsthuis Syb – die hier haar eigen invulling aan gaf.

Een tentoonstelling waarin de werken door tijd worden gescheiden, bevraagt in het beginsel de eigen structuur, iets wat in het werk van Naef een terugkerend thema is. De uitgangspositie van deze 'tentoonstelling' is dan ook een kolfje naar haar hand, zeker gezien het grote aantal aanwezige structuren waar ze zich tot moet, wil, kan en zal verhouden: van hoe je omgaat met de structuur van de opdracht en het concept van de expositie, tot aan de ruimte; en niet te vergeten de architecturale structuur in de ruimte zelf – welke tegelijk de enige echte (fysieke) barrière van deze Kunstvlaai editie kenmerkt. De schijnbaar eindeloze mogelijkheden hadden het werk echter ook kunnen blokkeren, net als het structurele 'probleem' waar de kunstenaar de afgelopen tijd mee te kampen

had: het ontbreken van een studio. Voor de performance *Walking Green* heeft Naef zich daarom tijdens de aanloop maar gewoon weer, zoals dat gaat, laten leiden door de omstandigheden. Dit maal resulteert dat – in tegenstelling tot het werk *Fleeting Parts* waarmee ze de Sybren Heltinga Kunstprijs van 2016 won – niet in klassieke, zware, bewerkelijke en breekbare materialen die uitgesneden zijn op haar lichaam, maar in een performance met een geïmproviseerde route en een 'ready-made' materiaal, dat zo is af te halen bij uw tuincentrum om de hoek.

Aan het begin van haar dertig minuten sleurt Naef een grote blauwe Ikea tas met daarin twee keurig opgerolde graszoden naar binnen. We zien haar wat rondscharrelen, haar schoenen uittrekken, de rug rechte en van start gaan. Zodra ze een van de zoden uit de tas haalt, vult de ruimte zich met de geur van gras – de geur van buiten. Voorzichtig legt Naef de zode aan haar voeten, stapt er op en rolt hem uit, totdat het einde van de groene loper met een plof en een klein wolkje aarde tot stilstand komt. Terugkerend op haar schreden sjort ze de volgende zode omhoog, loopt hem naar het einde van de eerste rol, stapt er op en rolt hem uit, totdat het einde van de groene loper met een plof en een klein wolkje aarde tot stilstand komt. En ze gaat weer terug naar het begin, rolt en tilt de vorige zode op, neemt hem mee via het groen en verbindt hem met de volgende. Zo baant ze zich een weg door de ruimte, een spoor scheppend van nabeelden bestaande uit grasjes en afgebrokkelde aarde. We zien haar onverstoorbaar de handeling herhalen, keer op keer en kris kras door de Salon van de Stadsschouwburg heen. Zo wordt ook het houten object in de ruimte, de 'huisstijl' van Kunstvlaai, zonder blikken of blozen even met het gras bedekt. Als Naef dwars door het publiek heen wil, doet ze dat. Staande op haar graszode, scherp om zich heen kijkend, zoekend naar de volgende baan, weet ze de zaal te cultiveren.

De handeling is al snel duidelijk, haar route niet, maar die volgt in het werk. Deze relatieve duidelijkheid geeft ruimte om andere zaken op je in te laten werken. Naast de geur van gras, die na een tijd opvallend zoet blijkt te zijn, horen we het doffe stappen op gras, het gezucht van Naef, het plofje van het uitrollen. De toeschouwers kunnen met elke op-en-af-rol, de zoden bijna zwaarder horen worden. We zien ze in ieder geval per stap zwaarder worden, zoals we haar hoofd roder en haar voeten en handen steeds donkerder zien kleuren. We zien de gelakte houten vloer van de Salon, die zo keurig netjes afsteekt tegen dit andere natuurproduct; welke in elke andere context ook zo keurig netjes zou zijn, bezaaid raken. Milena Naef laat ons zo gaandeweg focussen op de structuur van de ruimte, van de tentoonstelling, maar geeft daarnaast ook vorm aan een meer immaterieel vraagstuk waar ze al een tijdje mee rond loopt. Hoe baan je je als jonge, afgestudeerde kunstenaar een weg door het kunstenlandschap? Nou, zo dus: stapje voor stapje, zwoegend, keuzes makend, vriendelijk vorsend je publiek aankijken en ze vragen met je mee te doen, of een stapje opzij te zetten. En zo tilt de jonge kunstenaar vele minuten lang haar werk op, neemt het mee en rolt het voor haar uit. Een fysieke cirkel maakt ze expres niet, in plaats daarvan trekt ze met horten en stoten een prettig hoekig patroon over het geometrische parket.

En dan is het plots voorbij, met een geurend groen tapijt dat toevallig tot mijn knieën rijkt. Met een kunstenaar die er voor nu duidelijk genoeg van heeft. Wel moet de rommel van haar reis nog opgeraapt worden. Het kleine grut verdwijnt met een stoffer en blik, de grote zoden in een rolkoffer. Later op de avond grapt Naef dat ze de zoden los gaat laten. Ze ergens in een Amsterdams perkje de vrijheid zal geven. Ze heeft het buiten naar binnen gehaald en nu mag binnen weer buiten spelen.

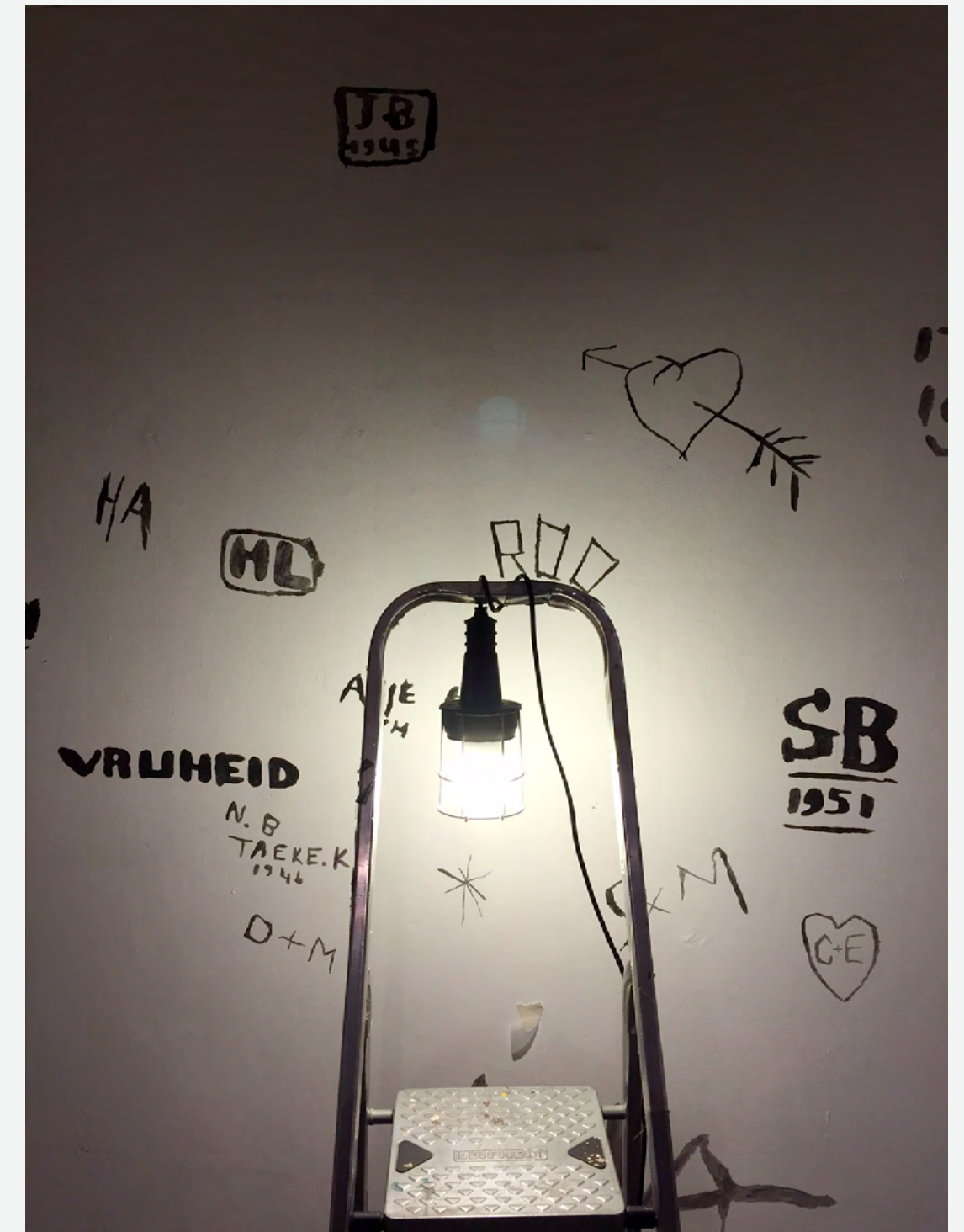


Performance *Walking Green*
Milena Naef

Kunstweekend Beetsterzwaag
Enough Rumours to Swing A Cat
Alison Yip in samenwerking met Lotte Van den Audenaeren, Agnes Scherer en Arvo Leo.
1 -2 juli 2017

De Canadese kunstenaar Alison Yip presenteerde tijdens het Kunstweekend Beetsterzwaag op 1 en 2 juli haar werk in muurschilderingen, korte verhalen, antropomorfische designs en hobbytechnieken zoals decoupage.

Tijdens haar verblijf vestigde Yip haar aandacht op het 300-jaar oude bouwwerk waarin Kunsthuis SYB gevestigd is. Het gebouw is een icoon geworden voor residencies en Yip zal met door haarzelf ontwikkelde methodes voor muurschilderingen en ruimtelijke interventies, de verhalen van het 300 jaar oude gebouw reflecteren en interpreteren. Met schilderen, muurbewerkingen en het gebruik van alledaagse materialen beoefent Alison Yip een variëteit aan genres en stijlen van visuele representaties. Ze onderzoekt noties van omvatten en absorptie en hoe die zich laten weergeven in beeld, als een cognitief proces, en binnen grotere gehelen als schilderijen en architectuur.



'God Syb' tree inscriptions of Beetsterzwaag
Alison Yip



Open Monumenten Weekend Opsterland

Drach

tentoonstelling van Josje Hattink

– 8 september: expositie Drach, eindpresentatie project bij Kunsthuis SYB

– 9 september: verbranding van het Turfhuisje bij de Zandput Nij Beets

In Augustus 2017 was Josje Hattink artist in residence bij Kunsthuis SYB. Tijdens haar werkperiode heeft zij zich verdiept in de culturele en geografische geschiedenis van de veengronden rondom Beetsterzwaag. Het eeuwenlang afgraven van deze gronden ten behoeve van de turf-industrie heeft diepe sporen nagelaten in het landschap. Toch lijken deze sporen langzaam onzichtbaar geworden. De industrie is inmiddels vrijwel ten einde gekomen en de eens zo grauwe petgaten en zetvelden van de veengronden zijn nu overwoekerd door natuurgebied. Maar natuurgebied is hier een relatief begrip. Elke vierkante meter grond rondom Beetsterzwaag is door de eeuwen heen bewerkt en aangeraakt door mensenhanden.

Hattink hield zich bezig met de beeldvorming van de geschiedenis en de herinnering aan het veenlandschap en de turfindustrie. Hoe kijken de gemeenschappen uit Beetsterzwaag en omstreken naar hun landschap en het verleden van hun leefomgeving? Bij Kunsthuis SYB werpt Hattink een alternatieve blik op deze beeldvorming. Geïnspireerd op Openluchtmusea in de regio reflecteert zij op de vaak idyllische weergave van de barre omstandigheden waarin dit landschap werd bewerkt en afgegraven.

De expositie van de werken die Hattink maakte tijdens haar werkperiode was te bezoeken tijdens het Open Monumentenweekend op 8 en 9 september vanaf 13:00 bij Kunsthuis SYB en in de zandput bij Nij Beets.

Ontwikkeltraject Tweede Triënnale van Beetsterzwaag / Hoofdprogramma Leeuwarden Fryslan 2018 Iepen Mienskip, almende en de Oera Linda

In maart 2017 nodigde Kunsthuis SYB curatoren en kunstenaars uit een voorstel in te sturen voor de komende Triënnale van Beetsterzwaag in 2018. Na *Sfear fan Ynset* (2015) is dit de tweede keer dat SYB een meerdaags programma organiseert vanuit een tentoonstellingsconcept dat sterk verbonden is met de omgeving van het Kunsthuis en gebruik maakt van het rijke kunstenaarsbestand dat SYB in de loop der jaren heeft opgebouwd.

In 2018 zal de triënnale onderdeel zijn van het hoofdprogramma van Leeuwarden – Friesland Culturele Hoofdstad 2018 (www.2018.nl/nl) waarin het begrip *iepen mienskip* (open gemeenschap) centraal staat.

Uit het grote aantal voorstellen dat Kunsthuis SYB ontving, heeft de programmeringscommissie gekozen voor het concept van Julia Geerlings en Niekolaas Johannes Lekkerkerk, twee jonge curatoren die voor de Tweede Triënnale van Beetsterzwaag een samenwerkingsverband zullen aangaan. In hun voorstel verbinden Geerlings en Lekkerkerk het thema *iepen mienskip* met het oeroude begrip van de *almende*, een begrip dat teruggaat tot de middeleeuwen en duidt op een gemeenschappelijk aandeel van de gemeenschap in onbebouwde, onverdeelde weiden, bossen en viswateren. Geerlings en Lekkerkerk willen de notie van de almende herintroduceren en gebruiken het begrip als aanleiding om opnieuw na te denken over de gedeelde verantwoordelijkheid en belangen die gepaard gaan met het gemeenschappelijk gebruik van het land, het landschap en de publieke ruimte.

Naast de reële, ethische en morele vraagstukken rond een gedeelde verantwoordelijkheid verbonden aan het begrip almende, maken Geerlings en Lekkerkerk gebruik van een meer speculatieve denkruimte waarin vrijuit kan worden geëxperimenteerd met verschillende verhalen en scenario's rond de ontstaansgeschiedenis van de mensheid en de rol van natuurlijke processen in de ont-

wikkeling van een beschaving. Het vertrekpunt is de *Oera Linda*, een kroniek uit 1256 die eind 19e eeuw even veel stof deed opwaaien, maar al snel werd ontmaskerd als een 19e-eeuwse poging tot geschiedvervalsing vermomd in de vorm van een eeuwenoud pseudorunenschrift. De *Oera Linda* veronderstelt het bestaan van een Oudfries manuscript over het ontstaan van de wereld en de ontwikkeling van de menselijke beschaving. Het Friese volk wordt voorgesteld als nazaat van een 4000 jaar oude Friese beschaving die ooit heel Europa heeft bevolkt en superieur was aan alle andere volkeren, maar steeds verder in verval raakte na de noodlottige overstroming van Atlantis ('Atland'). Mythologie, matriarchaat, nationalisme en natuurrampen lopen als een rode draad door de *Oera Linda* en bieden telkens opnieuw aanknopingspunten om na te denken en te speculeren over het gebuikt en de inrichting van de gemeenschappelijke ruimte.

Voor de inhoudelijke vormgeving van de Tweede Triënnale van Beetsterzwaag zullen Julia Geerlings en Niekolaas Johannes Lekkerkerk in de komende maanden samenwerken met kunstenaars die werken vanuit een besef van de verstrengeling van natuur en cultuur en zich richten op het ontwikkelen van alternatieve gemeenschaps- en samenlevingsvormen.

www.triënnalevanbeetsterzwaag.frl

Julia Geerlings

Julia Geerlings (1985) is onafhankelijk curator en schrijver en woont en werkt in Amsterdam en Parijs. Ze studeerde kunstgeschiedenis aan de Freie Universität in Berlijn en de Vrije Universiteit Amsterdam (MA). Geerlings draagt regelmatig bij aan tijdschriften en publicaties en was gastredacteur van Metropolis M ('No Longer art' issue 2015 no.3). In de tentoonstellingen die Geerlings cureert, spelen locatie en context (zowel

sociaal, economisch als politiek) een belangrijke rol. Geerlings werkte mee aan de totstandkoming van tentoonstellingen en performances in de Oude Kerk in Amsterdam (*Nachtelijke Dwalingen* 2013 – 2016), Le Moinsun in Parijs (*Axis Mundi, art as a healing tool*, 2015), After Hours in Sèvres (*L'Eau à la bouche*, 2015), Kunstfort bij Vijfhuizen (The Prophecy of Bees en Bedazzle, 2016) en twee opeenvolgende eindexamententoonstellingen van grafisch ontwerpen aan de HKU in Utrecht (2016/2017). Daarnaast was ze als curator-in-residence verbonden aan Rupert in Vilnius, Across residency program in Nice en The International Studio and Curatorial Program (ISCP) in New York. Geerlings werkt o.a. als gastdocent aan de HKU en zit in het curatorenteam voor de aankomende kunstmanifestatie (Modus Operandi 2017) in Nicosia (Cyprus) en is momenteel verbonden aan het Mains d'Œuvres in Saint-Ouen (Frankrijk) als curator-in-residence.

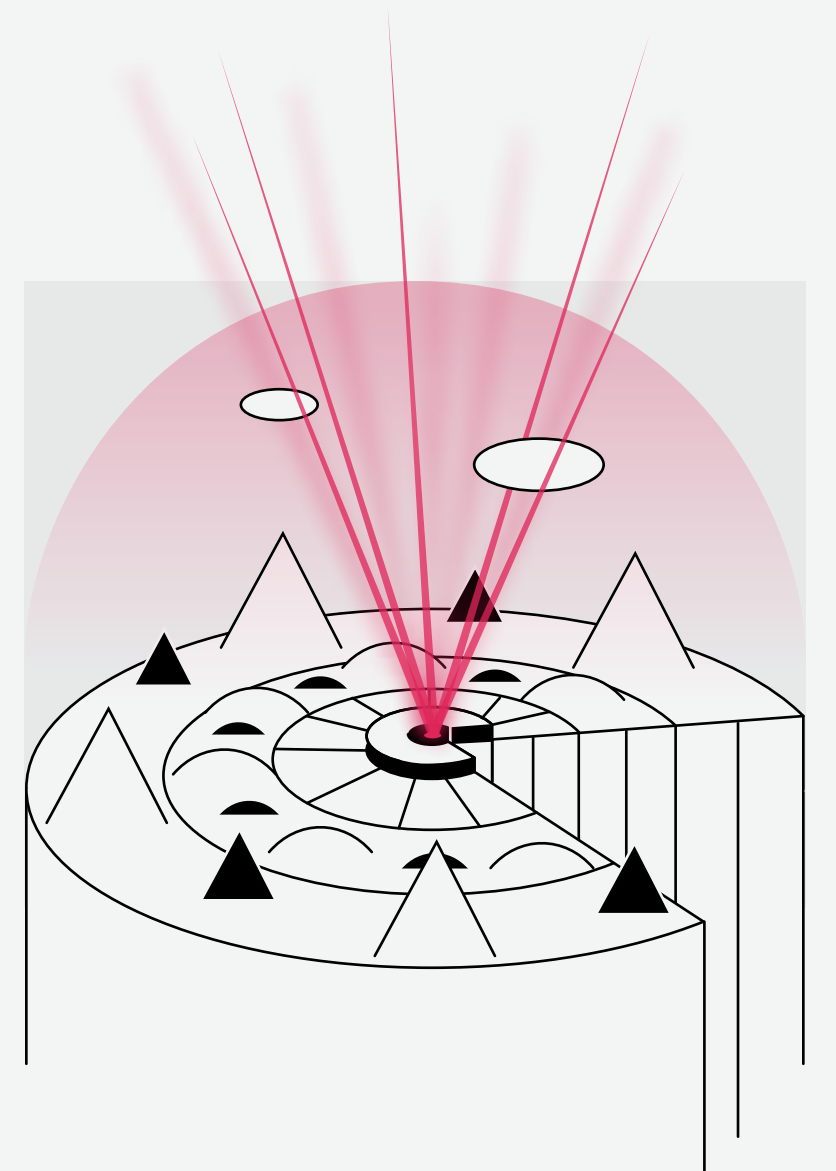
www.juliageerlings.com

Niekolaas Johannes Lekkerkerk

Niekolaas Johannes Lekkerkerk (1988) werkt als onafhankelijk curator en schrijver voor The Office for Curating in Rotterdam. Hij studeerde kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Utrecht en vervolgde het masterprogramma Curating the Contemporary aan de London Metropolitan University in samenwerking met de Whitechapel Gallery. Centraal in het werk van Lekkerkerk, staat het sociale en politieke discours rond dagelijkse leef- en werkpraktijken, culturele normen en ideologieën. Hierbij richt hij zich met name op debatten omtrent het Antropoceen (het tijdperk waarin menselijke activiteit mondiaal haar stempel begint te drukken op het ecosysteem en de geologie), ecologie en klimaat, posthumanisme en de verstrengelingen van natuur en cultuur. Recente projecten en tentoonstellingen samengesteld en georganiseerd door The Office for Curating zijn de duo-tentoonstelling *Homestead of Dilution* (2017) met Domenico Mangano en

Marieke van Rooy in Nomas, Rome; de groepstentoonstelling *Tradition Doesn't Graduate* (2016) in Komplot, Brussel; de groepstentoonstelling *Spending Quality Time With My Quantified Self* (2016) in TENT, Rotterdam, en de solotentoonstelling van Paul Geelen *Sliding under Traces* (2016) in A Tale of a Tub in Rotterdam. Lekkerkerk werkt momenteel als artistiek directeur van de kunstmanifestatie Poppositions in Brussel en legt daarnaast de laatste hand aan *The Standard Book of Noun-Verb Exhibition Grammar*, een publicatie over de tentoonstelling als ecologisch veld. In 2012 ontving hij de inaugurele Demergon Curatorial Award en in 2014 was hij de begunstigde van de Akbank Sanat International Curator Competition. www.theofficeforcurating.com

A L M E N D E



Franker Kunstbeeldenpad

Vorig jaar kregen we van de Franeker Kunst Stichting (FKS) de vraag of Kunsthuis SYB zou willen adviseren bij het vormen van een nieuwe kunstroute in Franeker, genaamd het Denkbeeldenpad. Het idee hiervoor ontstond in 2011 toen werd stilgestaan bij het feit dat het tweehonderd jaar geleden was (1811) dat Franeker de Academie verloor. In Franeker stond ooit de oudste universiteit van Nederland. Daaraan zijn belangrijke denkers op enigerlei wijze verbonden geweest, waaronder René Descartes, Anna Maria van Schurman en Balthasar Bekker. De Franeker Kunst Stichting wilde een blijvender aandenken aan de universiteit en kwam op het idee kunstwerken in de openbare ruimte te realiseren, die, samen met het Planetarium, een route door de oude binnenstad vormen.

Door voor ieder van hen een kunstwerk te plaatsen in de binnenstad van Franeker, moet een Denkbeeldenpad ontstaan dat tot denken aanzet. De thema's die deze denkers en filosofen representeren zijn prima naar het heden te vertalen en hebben juist in de huidige tijd weer veel zeggingskracht.



Franeker Denkbeeldenpad
credits: Sjoerd Dekker

Noordenaars

Noordenaars is is een platform voor presentatie-instellingen in Noord-Nederland geïnitieerd door Kunsthuis SYB (Beetsterzwaag) op uitnodiging van De Zaak Nu. De Zaak Nu is de Nederlandse belangenvereniging voor presentatie-instellingen en kunst(enaars)-initiatieven voor hedendaagse beeldende kunst in Nederland. Noordenaars bestaat op dit moment uit: Kunsthuis SYB (Beetsterzwaag), NP3 (Groningen), CBK Groningen (Groningen), CBK Emmen (Drenthe), VHDG (Leeuwarden), KiK (Kolderveen), SIGN (Groningen) en Academie Minerva (Groningen), Media Art Friesland (Leeuwarden) en Noorderlicht (Groningen).

Met platform Noordenaars zetten wij ons in voor meer zichtbaarheid en herkenbaarheid voor presentatie-instellingen in het Noorden, dat wil zeggen: die organisaties en instellingen voor wie de presentatie en productie van hedendaagse kunst prioriteit is (en niet collectievorming of verkoop, bijvoorbeeld). Ook zetten we ons in voor meer samenwerking tussen Noordenaars en externe partijen, zoals bedrijven.

Noordenaars is een open platform; kunstenaarsinitiatieven en presentatie-instellingen uit het Noorden kunnen zich te allen tijde bij ons aansluiten. We hebben sinds de lancering veel positieve reacties mogen ontvangen en hebben in 2017 nog een nieuw lid verwelkomd: CBK Emmen (Drenthe). Noordenaars wordt gecoördineerd door Agnes Winter, lid van de programmerings-commissie van Kunsthuis SYB.

www.noordenaars.nl

Overzicht activiteiten Noordenaars 2017:

Samenwerking Kamer van Koophandel / Nieuwjaarsreceptie Noord-Nederland

Begin 2017 werkten we voor het eerst samen met de Kamer van Koophandel in de totstandkoming van de Prijs voor Noordkrachtig Persoon 2016. Deze prijs wordt ieder jaar uitgereikt aan 'een persoon of instantie die grenze-loos denkt, handelt, bestuurt, onderneemt en daarmee impulsen geeft aan de noordelijke opinievorming en/of economische ontwikkeling. Noord-Nederland als sterk collectief, los van provinciegrenzen. Noordkrachtig verbinden in alle facetten.'

Voor het ontwerp van de bokaal droeg Noordenaars drie jonge kunstenaars aan, waarvan het bestuur van de Nieuwjaarsreceptie koos voor kunstenaar Marsja van der Ven. Zij ontwierp de prijs die op 4 januari in de Martiniplaza in Groningen postuum werd uitgereikt aan Harrie Langman, oud-minister Economische Zaken.

Netwerkbijeenkomst Eindexpositie Academie Minerva

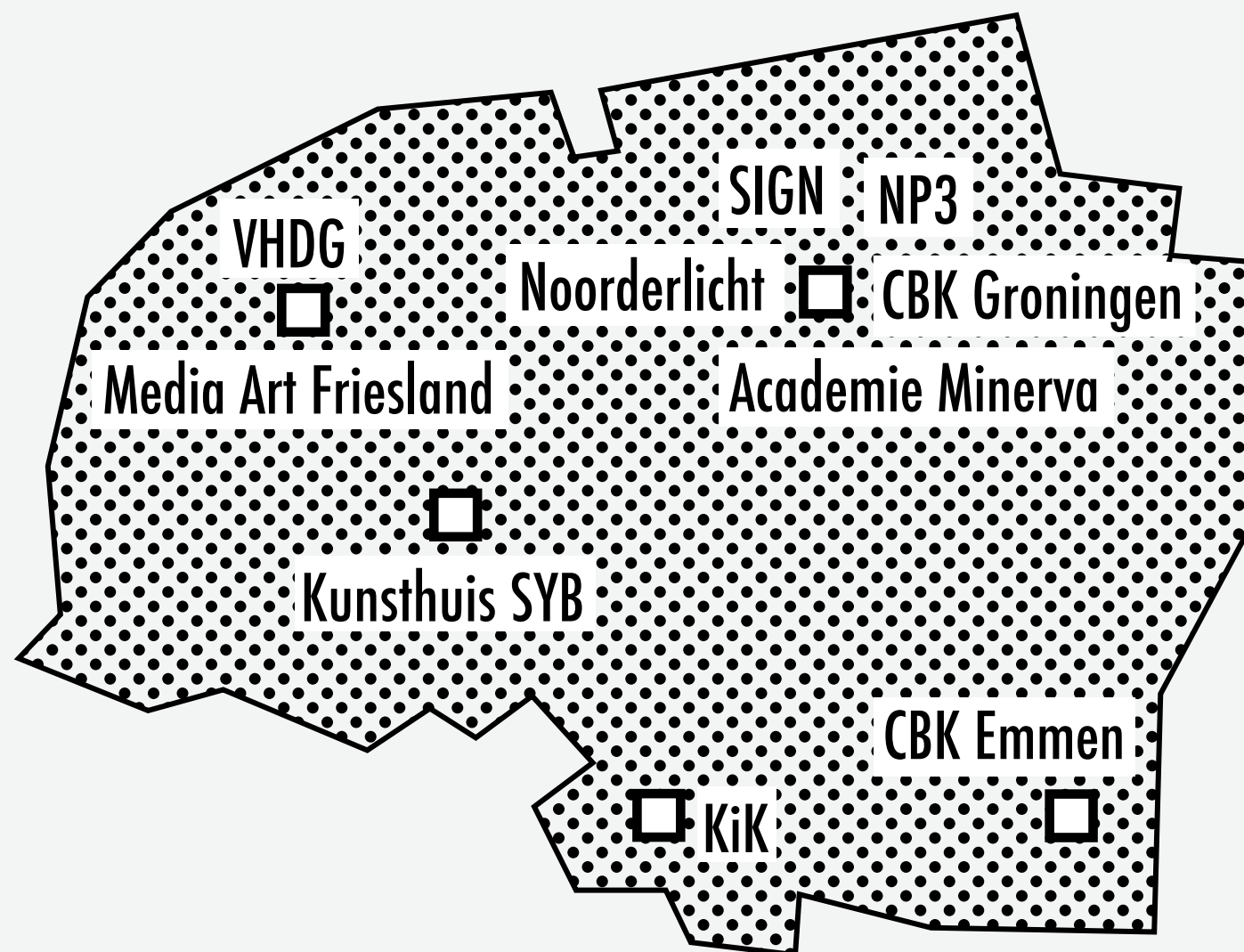
Op 12 juli nam Noordenaars deel aan de randprogrammering van de eindexpositie van Academie Minerva in Groningen met een netwerkbijeenkomst voor studenten en geïnteresseerden in Noordenaars. Tijdens deze avond presenteerden de leden van Noordenaars zich, deelden informatie over mogelijkheden voor afgestudeerde studenten en gingen in gesprek met jonge kunstenaars en het publiek tijdens speeddates.

Bijdrage symposium Goed Opdrachtgeverschap

Ter gelegenheid van het afscheid van Monica Boekholt organiseerden K&C, provincie Drenthe, Noordenaars en KiK een lezingen- en discussiemiddag met als thema goed opdrachtgeverschap rond kunst in de Openbare Ruimte. De middag vond plaats op het Basiskamp Entre Nous dat in Frederiksoord werd opgezet door kunstenaar Edwin



Logo Noordenaars



Stolk i.s.m. KiK Kolderveen. Tijdens de middag droeg Agnes Winter, coördinator van Noordenaars, bij met een gesproken column over het belang van goed opdrachtgeverschap in de hedendaagse kunst in het Noorden.

Ontmoeting Arno Rutte (VVD), Jasper Honkoop (VVD) en Mondriaan Fonds

Op 27 november ontmoetten diverse leden van Noordenaars (Sign, VHDG en Media Art Friesland) fractievoorzitter VVD Groningen Jasper Honkoop en Tweede Kamerlid Arno Rutte tijdens een rondleiding die het Mondriaan Fonds organiseerde langs kunstinstellingen en kunstenaars in Groningen. Hierbij werd gesproken over de diverse activiteiten van de instellingen en het belang van hedendaagse kunst in de maatschappij.

Bijdrage We the North

In 2017 zijn wij nauw in gesprek geweest met We the North, het experimenteerprogramma van de drie noordelijke provincies en de gemeenten Assen, Leeuwarden, Groningen en Emmen. Dit leidde eind 2017 tot een financiële bijdrage van € 11.520 voor de voortzetting van Noordenaars in 2018. Wij zijn erg blij met deze bijdrage en zullen in 2018 onze activiteiten uitbreiden.

Pers

Aankondingen van de projecten verschenen in regionale bladen en op regionale websites, zoals de Leeuwarder Courant, Drachtster Courant, Friesch Dagblad, Actief, de Woudklank, platform de Moanne en Opsterlands lokale krantje de Sa! SYB's programma werd opgenomen in culturele agenda's van o.a. het Fries Uitburo, van plan.nl, Kunstbeeld en de Nederlandse tentoonstellingsagenda. Wat de landelijke kunstbladen en websites betreft adverteerde SYB in 2017 in Tubelight en in alle nummers van Metropolis M en via banners op de website van Metropolis M en Mister Motley. Maar de publiciteit beperkt zich niet alleen tot door SYB geïnitieerde aankondigingen en recensies. Ook in 2017 hebben we de pers weten te interesseren voor SYB als kunstenaarsinitiatief en voor individuele kunstenaars. Dit heeft geleid tot interviews, artikelen en vermeldingen in allerhande kranten en kunsttijdschriften, op websites en op lokale tv en radio (Omrop Fryslan).

Daarnaast zijn we in 2017 een samenwerking aangegaan met Mister Motley. Interviews en teksten van het schrijversprogramma van SYB worden gepubliceerd op de website van Mister Motley.

Social Media

SYB onderhoudt een levendige Facebookpagina. Het aantal volgers van SYB's Facebookpagina stijgt gestaag (2332 volgers), het totale bereik van onze Facebookposts bedraagt op het moment van schrijven volgens de pagina statistieken rond de 2344 personen, met 411 actief betrokken personen op onze laatste post. Per project machtigt SYB tevens de projectkunstenaars om berichten te posten over hun ervaringen tijdens hun residency, en ook

de leden van de programmerings-commissie doen status updates over het project dat ze begeleiden. SYB twittert alle nieuwsbrieven, foto's en andere wetenswaardigheden over projecten en projectkunstenaars.

SYB Alumni

Wij zijn erg trots op onze SYB alumni en we hechten er waarde aan goede contacten te onderhouden met onze alumni. In 2017 zijn we een SYB netwerk groep gestart op Facebook en hebben we een speciale alumni website pagina. De bedoeling is om een SYB community op te bouwen, waarin communicatie, samenwerking en uitwisselingsmogelijkheden tussen alle leden van de groep bevorderd wordt.

Bezoekersaantallen

In totaal heeft SYB in 2017 een publiek van ongeveer 62.465 personen weten te interesseren: waarvan ongeveer 27.465* fysieke bezoekers en rond de 35.000 virtuele bezoeken en volgers (totaal van website, Facebook, twitter & nieuwsbrief).

* N.B.: Dit aantal ligt hoger dan gebruikelijk doordat de bezoekersaantallen van Art Rotterdam en Playtime van de Kunstvlaai zijn meegenomen.



Presentatie *The City as Canvas*
Tiwanee van der Horst

Bestuur Stichting SYB

VOORZITTER Irene Kromhout, Groningen

artistiek coördinator 11 Fountains, LF2018

PENNINGMEESTER – vacature

SECRETARIS Wytske Visser, Amsterdam

programmamaker visuele kunsten en cultuur, de Brakke
Grond, Amsterdam

Dagelijkse leiding

ARTISTIEK LEIDER Maritt Kuipers, Amsterdam

tevens werkzaam als coördinator en zakelijk leider voor
Platform Beeldende Kunst

ZAKELIJK LEIDER Carin van der Velde, Ten Post, Groningen

Vrijwilligers

Programmeringscommissie 2017

Erica van Loon, Amsterdam

beeldend kunstenaar, organisatie schrijversprogramma SYB

Tom Kok, Utrecht

beeldend kunstenaar

Noor Nuyten, Gent / Amsterdam

beeldend kunstenaar

Vincent van Velsen, Amsterdam / Maastricht

curator, kunstkriticus, eindredactie schrijversprogramma SYB

Agnes Winter, Groningen

curator, kunsthistoricus, coördinator Noordenaars

Timmy van Zoelen, Den Haag / Rotterdam

beeldend kunstenaar

Schrijversprogramma 2017

Marian Cousijn, Amsterdam

kunsthistoricus en schrijver, tevens werkzaam voor de Cor-
respondent, Upstream Gallery en het Stedelijk Museum

Yasmijn Jarram, Amsterdam

schrijver en curator bij Garage, Rotterdam

Arianne Kamsteeg, Amsterdam

kunstkriticus en Gallery Manager bij Dürst Britt & Mayhew

Alix de Massiac, Amsterdam

schrijver, criticus en curator

Céline Mathieu, Brussel

schrijft en maakt performances

Ananda Serné, Amsterdam

beeldend kunstenaar en schrijver van proza

Anne Marijn Voorhorst, Amsterdam

kunstkriticus en schrijver van proza

Menno Vuister, Amsterdam

kunsthistoricus en kunst- en cultuurcriticus

Agnes Winter, Groningen

kunstkriticus en curator

Publiciteit, social media & grafische vormgeving

Maritt Serena Kuipers, Amsterdam

beeldend kunstenaar en curator, ook werkzaam als coördi-
nator voor Platform Beeldende Kunst

Maarten van Maanen, Amsterdam

grafisch vormgever & webbeheer

Tekstschrijvers

Aafke Weller, Amsterdam/Wenen

beeldend kunstenaar, schrijver en restaurateur

Vertalers persberichten & recensies

Jenny Wilson, Sanne Lauriks en Sarah Mei Herman

Vertaling Engels

Eduard Knotter

Vertaling Fries

Beheer pand & praktische ondersteuning kunstenaars

Mechteld van der Loo, Beetsterzwaag

basisschool-leerkracht, locale manager SYB

Jan Harmsma, Beetsterzwaag

raadslid gemeente Opsterland

Durk Schroor, Beetsterzwaag

ondernemer en huisman

Annemarie van Veen, Beetsterzwaag

beeldend kunstenaar

Lutske van Veen, Beetsterzwaag

haptonoom

Ereleden (oprichters Kunsthuis SYB)

Chris Hellinga, Delft

projectontwikkeling/onderzoek consultant Delft Energy
Initiative, TU Delft

Emmie Muller, Groningen

beeldend kunstenaar

Anja Swint, Groningen

fotografe en beeldend kunstenaar

Colophon

© Kunsthuis SYB

Maarten van Maanen Vormgeving

Samenstelling en teksten:

Maritt Kuipers en SYB's Schrijversprogramma:

**Marian Cousijn, Yasmijn Jarram, Arianne Kamsteeg, Alix
de Massiac, Céline Mathieu, Ananda Serné, Anne Marijn
Voorhorst, Menno Vuister, Agnes Winter**